

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Andrea Stehlíková

Europol – právní a funkční rámec

Diplomová práce

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Europol – právní a funkční rámec“
vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 12. května 2011

Bc. Andrea Stehlíková

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Já, níže podepsaná Bc. Andrea Stehlíková, autorka diplomové práce na téma **Europol – právní a funkční rámec**, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu §4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., správci:

**Univerzita Palackého v Olomouci,
Křížkovského 8, Olomouc, 771 47, Česká republika**

ke zpracování údajů v rozsahu: jméno, příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále zpřístupnění jména a příjmení v katalogu a informačním systému Univerzity Palackého, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřně složka Univerzity Palackého, která se nazývá Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla podle zákona č. 121/200 Sb.

V Olomouci dne 12. května 2011

Bc. Andrea Stehlíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mě podporovali a pomáhali mi. Jmenovitě především vedoucímu diplomové práce JUDr. Václavu Stehlíkovi, LL.M., Ph.D. za odborné vedení, připomínky a čas věnovaný konzultacím. V neposlední řadě bych ráda poděkovala svým rodičům za podporu a trpělivost v průběhu mého studia.

OBSAH

ÚVOD	1
1. PRÁVNÍ RÁMEC EUROPOLU.....	4
1.1 HISTORICKÝ EXKURZ A VÝVOJ PRÁVNÍHO ZÁKLADU.....	4
1.2 ÚMLUVA O ZŘÍZENÍ EVROPSKÉHO POLICEJNÍHO ÚŘADU	6
1.2.1 Amsterodamská smlouva.....	8
1.2.2 Vídeňský akční plán a závěry z Tampare	9
1.2.3 Haagský program.....	10
1.3 ROZHODNUTÍ RADY O ZŘÍZENÍ EVROPSKÉHO POLICEJNÍHO ÚŘADU	12
1.4 ÚPRAVA PO LISABONSKÉ SMLouvĚ A BUDOUCÍ SMĚR PRÁVNÍ ÚPRAVY	14
1.4.1 Stockholmský program.....	15
1.4.2 Strategie vnitřní bezpečnosti	16
2. CHARAKTERISTIKA EUROPOLU.....	18
2.1 DŮVODY VZNIKU	18
2.2 EUROPOL JAKO AGENTURA EVROPSKÉ UNIE	19
2.2.1 Cíle a úkoly Europolu.....	20
2.3 ORGANIZACE	22
2.3.1 Správní rada.....	22
2.3.2 Ředitel.....	23
2.3.3 Zaměstnanci.....	24
2.4 FUNGOVÁNÍ.....	25
2.4.1 Národní jednotky	25
2.4.2 Styční důstojníci	26
2.4.3 Společné vyšetřovací týmy.....	27
2.5 BUDOUCNOST EUROPOLU.....	29
3. VZTAHY EUROPOLU K OSTATNÍM SUBJEKTŮM.....	31
3.1 VZTAH EUROPOLU K ORGÁNŮM EVROPSKÉ UNIE	31
3.1.1 Rada Evropské unie.....	31
3.1.2 Evropský parlament.....	32
3.1.3 Evropská komise	32
3.1.4. Evropský soudní dvůr.....	33
3.2 VZTAHY S PARTNERSKÝMI ORGÁNY A INSTITUCEMI EVROPSKÉ UNIE	34
3.2.1 Vztah s Eurojustem.....	35
3.3 VZTAHY SE TŘETÍMI STÁTY A MEZINÁRODNÍMI ORGANIZACEMI	36
3.3.1 Vztah s Interpolem.....	38
3.3.2 Vztah s dalšími mezinárodními organizacemi.....	39
ZÁVĚR.....	40
POUŽITÉ ZDROJE	45
ABSTRAKT	55
SEZNAM PŘÍLOH	57

Úvod

Diplomová práce nese název „Europol – právní a funkční rámec“. Evropský policejní úřad je agentura zřízená za účelem policejní spolupráce v oblasti prosazování práva. Bezpečnost a veřejný pořádek jsou z velké části vnitrostátní záležitosti, avšak v současném globalizovaném světě, kdy vzrůstá míra migrace, probíhá neustálý rozvoj technologie a komunikačních prostředků, ohrožuje bezpečnost zejména trestná činnost, která není teritoriálně omezena. Zločinci již nepovažují hranice států za překážku, ať už jde o osoby, které páchají trestné činy na území více států, mezinárodní organizovaný zločin či terorismus. Státní orgány musí být proto schopny reagovat na situace, kdy boj proti zločinu přesahuje hranice jednotlivých států. Tyto důvody mě vedly k tomu, že jsem si pro svou práci vybrala aktuální, v odborné i laické veřejnosti, diskutovanou problematiku bezpečnosti.

Oblast justice a vnitra je relativně nejmladší, ale zároveň nejvíce se rozvíjející politikou Evropské unie. Tato politika byla do unijního rámce zahrnuta tzv. Maastrichtskou smlouvou, a to v rámci dnes již bývalého třetího pilíře. Jejím hlavním cílem je posílit bezpečnost a právní jistoty občanů v evropském prostoru svobody, bezpečnosti a práva, zajistit a usnadnit volný pohyb osob, zboží a služeb a dále pak napomáhat vzájemnému uznávání soudních rozhodnutí. Stále sílicí globalizace, odstranění kontrol na vnitřních hranicích Evropské unie, pád bipolarity na konci devadesátých let a následné rozšíření Evropské unie byly základními podněty, které přispěly k rozšíření organizované trestné činnosti. Přeshraniční kriminální aktivity se staly problémem, který se dotýká každého státu v Evropě i ve světě. Organizovaný zločin tak získal nadnárodní charakter a stal se jednou z největších světových hrozeb.

Cílem mé diplomové práce je podat informace o způsobu, jakým Europol funguje a jaké má základní právní prostředky k dosažení svých cílů. Chtěla bych poukázat na základní funkce a právní aspekty činnosti Europolu a zmínit se v této souvislosti o novém právním institutu, kterým jsou společné vyšetřovací týmy. V práci bych chtěla postihnout základní a klíčové hmotněprávní instrumenty, které byly přijaty v souvislosti s Europolem, zhodnotit jejich význam a přínos, případně upozornit na jejich nedostatky. Mimo toho zde bude poukázáno i na celou řadu prováděcích právních předpisů, které byly na tomto úseku přijaty. Chtěla bych upozornit na to, že práce je z velké části zaměřena na hmotněprávní úpravu a procesněprávní ustanovení jsou zmíněna jen okrajově. Vzhledem k rozsahu této práce není možné zabývat se například jednotlivými činnostmi Europolu (svým obsahem by vydaly na samostatné téma).

V první kapitole vymezím postupný vývoj právního základu Evropského policejního úřadu se zaměřením na úmluvu o Europolu a na rozhodnutí Rady Evropské unie, které tuto úmluvu později nahradilo. V následující kapitole bych poté chtěla objasnit postavení a organizaci Evropského policejního úřadu jakožto nové specializované agentury Evropské unie v oblasti prosazování práva. V této souvislosti bych zmínila nový právní institut, kterým jsou společné vyšetřovací týmy. Tento právní nástroj totiž představuje novou etapu efektivního využívání policejních a právních možností.

Organizovaný zločin nezná hranice států, a proto je nezbytné, aby byl Europol v součinnosti se subjekty, které mohou přispět v boji proti organizované trestné činnosti. Europol je institucionálním vyjádřením policejní spolupráce v rámci Evropské unie a jako takový úzce spolupracuje s orgány v oblasti prosazování práva. V poslední kapitole budu věnovat zvláštní pozornost vztahu Europolu k orgánům a institucím Evropské unie a právním nástrojům jejich spolupráce. V práci se zaměřím na spolupráci mezi partnerskými orgány jak v členských tak i v nečlenských státech Evropské unie. Chtěla bych se také zmínit o spolupráci České republiky a Europolu, o národních jednotkách a styčných důstojnících. Pokusím se navázat kontakt s příslušnými osobami a obrátit se na ně s žádostí o poskytnutí zdrojů informací. Smyslem Europolu je zvýšit efektivitu a zlepšit spolupráci orgánů činných v trestním řízení. Ve své práci bych chtěla dospět ke zjištění, že je Europol dostatečně efektivní, rychlou a spolehlivou agenturou.

S ohledem na právnické zaměření diplomové práce se bude vytyčená výzkumná otázka vztahovat k přijetí nové právní úpravy. Otázku formuluji následovně: „Jaká pozitiva přinesl přechod právní úpravy Evropského policejního úřadu z původní úmluvy o Europolu na současné rozhodnutí Rady o zřízení Europolu?“ V souvislosti se změnami, které nastaly v evropské legislativě až po přijetí této nové právní úpravy, rozšířím výzkum o následující otázku: „Proč má přijetí Lisabonské smlouvy a jejím prostřednictvím realizované zrušení pilířové struktury pozitivní vliv na oblast policejní spolupráce?“ Jako hypotézu stanovím, že „zdlouhavý a náročný proces při prosazování změn úmluvy o Europolu byl zapříčiněn tím, že úmluva jako akt třetího pilíře vyžadovala k přijetí jakékoli změny jednomyslné schválení všemi členskými státy.“ V souvislosti s Lisabonskou smlouvou předpokládám, že „pro oblast policejní spolupráce představuje zrušení pilířové struktury snadnější cestu k dalšímu rozvoji a možnost rychlejších reakcí na hrozící nebezpečí.“

Pro účely této práce budu uplatňovat historickou metodu výzkumu, kdy z metodologického hlediska pro mě bude důležitá výzkumná technika v podobě analýzy jednotlivých právních předpisů z této oblasti. Pokusím se čtenáři přiblížit celou cestu, která

předcházela přijetí současné právní úpravy, a to od počátku policejní spolupráce v rámci skupiny TREVI, až po poslední dokument, který činnost Europolu upravuje. V práci se dotknu také změn v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, které přinesla Lisabonská smlouva, a nabídnu i pohled na budoucí právní úpravu. Pevně věřím, že diplomová práce na téma „Europol – právní a funkční rámec“ bude přínosná zejména systematickým zkompletováním velkého množství právních předpisů z této oblasti a že poslouží jako studijní materiál.

Problematikou vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v evropském právu se zabývá Bohumil Pikna, který v roce 2010 publikoval knihu Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva: prizmatem Lisabonské smlouvy. Nelze však opomenout ani jeho publikaci s názvem Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: oblast policejní a justiční spolupráce, která se dočkala již svého čtvrtého přepracování. Mezi další české autory zabývající se problematikou bezpečnosti nepochybně patří Jiří Vlastník se svou knihou Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU. Z právního hlediska je základním stavebním kamenem upravující tuto oblast rozhodnutí Rady Evropské unie. Své poznatky budu získávat zejména ze sekundární legislativy, z výročních zpráv Europolu a další publikační činnosti této agentury. Vzhledem ke specifickému zaměření tématu budu používat i zahraniční literaturu, zejména pak cizojazyčné dokumenty, které jsou volně přístupné na oficiálních stránkách evropských institucí.

1. Právní rámec Europolu

1.1 Historický exkurz a vývoj právního základu

V době vzniku Evropského společenství neobsahovaly zakládající smlouvy žádná ustanovení, která by se týkala spolupráce v trestních věcech. Přeneseně byla tato problematika upravena prostřednictvím ustanovení zabývajících se volným pohybem osob, zboží a kapitálu. Společný trh dovolil členským státům zachovat si určitá omezení, a to z důvodu ochrany země z hlediska veřejné mravnosti, veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti. V boji proti přeshraniční organizované trestné činnosti byly na začátku evropské integrace využívány nástroje mezinárodního práva, a to především mezinárodní smlouvy. Spolupráce v oblasti vnitřních věcí, justice a policie byla zahájena v sedmdesátých letech jako reakce na vlnu teroristických útoků v Evropě.¹

Z důvodu nutné spolupráce se v policejní oblasti začaly postupně vytvářet neformální komunikační kanály, které o mnoho let předběhly vytváření formalizovaných struktur. Potřeba užší spolupráce mezi členskými státy v oblasti bezpečnosti byla projednávána v rámci Evropských společenství jako důsledek neschopnosti mezinárodních organizací efektivně bojovat s fenoménem moderního mezinárodního terorismu. Výsledkem této diskuse se stalo rozhodnutí ministrů zodpovědných za záležitosti justice a vnitřní věci o vytvoření skupiny TREVI.² Skupina TREVI (anglická zkratka „terrorismus, radikalismus, extremismus a mezinárodní násilí“) byla ustavena 29. června 1976 a její pracovní skupiny byly následně obsahově vtěleny do činnosti Europolu.³

Příslušní ministři vytvořili čtyři expertní skupiny. TREVI 1 se zabývala bojem s terorismem, TREVI 2 výměnou informací týkajících se práva a bezpečnosti, TREVI 3 bojem proti organizovanému zločinu a obchodem s drogami a TREVI 4 otázkou odstranění hraničních kontrol mezi členskými státy v souvislosti se zavedením tzv. Schengenského systému. TREVI zahrnovala neformální spolupráci na úrovni příslušných ministrů, vysoce postavených úředníků a pracovních skupin, přičemž tato spolupráce neměla smluvní základ

---

¹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 594.

² VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: vydala Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008, s. 26.

³ PIKNA, Bohumil. *Základní terminologie oblasti justice a vnitřních věcí: Část IV. -Policejní spolupráce*. [online]. polac.cz, 29. července 1995 [cit. 15. prosince 2010] Dostupné na <http://www.polac.cz/eu/zakl_term/cast_5.html>.

ani stálé instituce.⁴ Jejím cílem bylo posílení komunikace mezi jednotlivými policejními a vyšetřujícími složkami v členských státech ve prospěch společné strategie v boji proti terorismu, zajištění výměny odborníků, vytvoření podmínek pro společný výcvik a spolupráce nad výzbrojí a technologiemi nutnými v boji proti terorismu. Výsledky spolupráce byly většinou důvěrné a z tohoto důvodu chybí jakékoli hodnocení efektivity a přínosu TREVI v odborné literatuře. Setkávání TREVI byla významná pro sjednávání mezinárodních smluv, i přesto se však její činnost stala předmětem negativní kritiky zejména pro její neformálnost, nedostatečnou transparentnost a otevřenost kontrolním mechanismům.⁵ Francouzský analytik Fabrice Fries poukazuje na nepřesvědčivé výsledky této pracovní skupiny, které podle něj byly způsobeny nejen již zmíněnou neprůhledností, ale především ztrátou jasných priorit a následným zdvojnásobáním činností v rámci různých pracovních skupin.⁶

Až do počátku 90. let probíhala spolupráce v trestní oblasti mezi zeměmi Evropského společenství poněkud chaoticky. Svědčí o tom například evropská protidrogová politika, které se věnovalo minimálně pět různých expertních skupin, jejichž činnost však nebyla žádným způsobem koordinována. Přelom zaznamenala Smlouva o Evropské unii,⁷ která zakotvila mezinárodní spolupráci do čtvrté hlavy pojmenované „Justice a vnitřní věci“. Maastrichtská smlouva stanovila, že jedním z cílů Evropské unie bude rozvíjet úzkou spolupráci v této oblasti.⁸

Evropská rada se na svém zasedání v roce 1991 shodla, že počáteční úlohou Europolu by mělo být organizování výměny informací týkajících se nelegálního obchodu s drogami. Ministři vnitra s ohledem na naléhavou potřebu řešit aktuální problémy drogové kriminality doporučili, aby byla ustavena první část Europolu ve formě protidrogové jednotky. Rada následně stanovila pravidla týkající se práce této jednotky.⁹ Na základě těchto pravidel měly všechny členské státy do Haagu, který se stal sídlem této jednotky a později i Europolu, vyslat jednoho nebo více styčných důstojníků.¹⁰ Svoji zatím jen omezenou činnost zahájil tedy Europol 3. ledna 1994 jako Protidrogová jednotka Europolu (Europol Drugs Unit – EDU).

---

⁴ GUEYDAN, Claude. Cooperation between Member States of the European Community in the Fight against Terrorism. In: HIGGINS, Rosalyn, FLORY, Maurice. *Terrorism and International Law*. London: Routledge, 1997, s. 105.

⁵ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 26.

⁶ FRIES, Fabrice. *Velké evropské rozpravy*. Praha: HZ Editio, 1998, s. 278.

⁷ Smlouva o Evropské unii (92/ C 191/01), Maastricht 7. února 1992.

⁸ KMEC, Jiří. Evropské trestní právo: *Mechanismy europeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 120.

⁹ Společná akce ze dne 10. března 1995 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii týkající se Protidrogové jednotky Europolu (Úř. věst. L 62 z 20. 3. 1995, s 1-3).

¹⁰ KLOUČKOVÁ, Světlana. Harmonizace skutkové podstaty trestného činu nedovoleného obchodu s drogami. In TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 284.

Zpočátku jeho činnost spočívala pouze v boji proti drogám, postupně se však rozrůstala o další důležité oblasti kriminality.¹¹ Mandát EDU byl v roce 1996 rozšířen na trestné činy týkající se obchodování s lidmi.¹² Veškeré rozšiřování pravomocí o další důležité oblasti trestné činnosti probíhalo takovým způsobem, aby přechod na plnou činnost Europolu byl kontinuální a bezproblémový. Činnost EDU byla ukončena vstupem Úmluvy o Europolu v platnost.¹³

1.2 Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu

Myšlenka zřídit Evropský policejní úřad byla poprvé zmíněna na zasedání Evropské rady v Lucemburku 28. a 29. června 1991. O založení Europolu bylo rozhodnuto již Maastrichtskou smlouvou ze dne 7. února 1992. Přesto však byla Úmluva o Europolu¹⁴ podepsána až v roce 1995 a vstoupila v platnost koncem roku 1998. Před zahájením činnosti Europolu musela být přijata celá řada nezbytných právních kroků, které s úmluvou souvisely. Europol tak zahájil svoji činnost v plném rozsahu teprve 1. července 1999. Na základě Maastrichtské smlouvy byla přijata řada společných akcí¹⁵ a úmluv.¹⁶ Na jejím základě byl také vytvořen základní právní rámec pro využívání styčných policejních důstojníků¹⁷ a nelze ani opomenout vytvoření podpůrných programů pro vzdělávání, výměnné pobyty a výcvik zástupců v trestní oblasti,¹⁸ které významně přispívají ke zvyšování vzájemné důvěry mezi orgány členských států.¹⁹

---

¹¹ Police České republiky. *Právní základy činnosti* [online]. policie.cz, 6. prosince 2010 [cit. 15. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/pravni-zaklady-cinnosti.aspx>>.

¹² Společná akce ze dne 16. prosince 1996 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, kterou se rozšiřuje působnost protidrogové jednotky Europolu (Úř. věst. L 342 z 31. 12. 1996, s. 4).

¹³ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 4. dopracované, konsolidované vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 282.

¹⁴ Úmluva založená na článku K.3 Smlouvy o založení Evropské unie o zřízení Evropského policejního úřadu (Úmluva o Europolu), (Úř. věst. C 316, 27. 11. 1995). Tato úmluva pozměněná třemi protokoly byla nahrazena rozhodnutím Rady ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (viz. podkapitola 1.3).

¹⁵ Například Společná akce o boji proti rasismu a xenofobii (Úř. věst. L 185 24.7.1996, s. 5-7), Společná akce o sbližování právních předpisů a praxe členských států Evropské unie pro boj proti drogové závislosti a předcházení nedovolenému obchodu s drogami a boj proti němu (Úř. věst. L 342, 31. 12. 1996, s. 6-8), Společná akce, kterou se stanoví, že účast na zločinném spolčení je v členských státech Evropské unie trestným činem (Úř. věst. L 351, 29. 12. 1998, s. 1-3).

¹⁶ Například Úmluva o zjednodušeném postupu vydávání mezi členskými státy Evropské unie (Úř. věst. C 78, 30. 3. 1995, s. 2-10), Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství (Úř. věst. C 316, 27. 11. 1995, s. 12-23), Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie (Úř. věst. C 195, 25. 6. 1997, s. 2-11).

¹⁷ Společná akce ze dne 14. října 1996 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o společném rámci pro iniciativy členských států týkajících se styčných důstojníků (Úř. věst. L 268, 19. 10. 1996, s. 2-4).

Již během přípravy Maastrichtské smlouvy naznačily členské státy, že za žádných podmínek nechtějí vytvořit Europol, jehož zaměstnanci by měli mít výkonnou pravomoc. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že státy nebyly vůbec připraveny vzdát se své suverenity. Pro ně byl Europol přípustný pouze v případě, že by se jednalo o mezivládní zúčtovací „banku na informace“.²⁰ Skutečnost, že státy nebyly připraveny vzdát se své suverenity je zřejmá i z evropské Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech.²¹ V této úmluvě je uvedeno, že při poskytování vzájemné pomoci se státy musí řídit formálními náležitostmi a postupy výslovně uvedenými dožadujícím členským státem. Úmluva o zřízení Europolu z roku 1995 upravila mandát, organizaci a cíle Europolu tak, aby vyhovovala podmínkám členských států. Nicméně brzy po podpisu úmluvy členské státy zjistily, že Europol je hodně vzdálený od národních policejních sborů a jejich praktických činů proti organizovanému zločinu. Členské státy tedy svěřily Europolu operační pravomoc, aby byl schopen přispět k boji proti tomuto problému v Evropské unii.

Maastrichtská smlouva bezesporu představovala velký pokrok. Zakotvením spolupráce ve věcech vnitra a justice do rámce nově založené Evropské unie došlo k nahrazení tehdejší TREVI. Nedošlo však k zásadním rozdílům a i nadále se jednalo o mezivládní spolupráci, nyní jen nově zasazenou do institucionálního rámce Evropské unie. Zmíněná spolupráce zahrnovala devět okruhů, označovaných jako „záležitosti společného zájmu“. Důležitost Maastrichtské smlouvy potvrzuje fakt, že byla odrazovým můstkem ke komunitární úpravě v oblastech justice a vnitra. V těchto oblastech se rovněž uplatnil koncept vícerychlostní Evropy umožňující státům, které chtějí zavést bližší spolupráci než ostatní, aby tuto spolupráci navázaly, pokud tím nenaruší společné cíle.

Tlak některých států na užší spolupráci a na rozšiřování pravomocí v této oblasti za účelem účinnějšího řešení společných problémů vedl k uzavření Amsterodamské smlouvy, která znamenala významný posun v oblasti justice a vnitra.

---

¹⁸ Například Společná akce zakládající program pro výměnu, výcvik a spolupráci osob odpovědných za boj s organizovanou trestnou činností (Úř. věst. L 099, 31. 3. 1998, s. 8-12) nebo Společná akce zakládající podpůrný a výměnný program pro osoby odpovědné za boj proti obchodování s lidmi a sexuálnímu vykořisťování dětí (Úř. věst. L 322, 12. 12. 1996, s. 7-10).

¹⁹ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 30-31.

²⁰ FIJNAUT, Cyrille. The „Communitization“ of Police Cooperation in Western Europe“, In SCHERMERS, Henry a kol. *Free Movement of Persons in Europe*. Dordrecht: Marinus Nijhoff Publishers, 1993, s. 81.

²¹ Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, vypracovaná Radou na základě článku 34 Smlouvy o Evropské unii. (Úř. věst. C 197, 12. července 2000, s. 3- 23).

1.2.1 Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva²² představuje významný posun v oblasti justice a vnitra. Mezi nejvýznamnější integrační úspěchy řadíme přesun velké části třetího pilíře do pilíře prvního či začlenění Schengenského systému do právního rámce Evropské unie. Do prvního pilíře byly přeneseny kompetence týkající se volného pohybu osob (oblast víz, azylové a přistěhovalecké politiky) a justiční spolupráce v civilních věcech. Soudní spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce zůstaly i nadále ve třetím pilíři.²³ Zásadní změnou bylo stanovení nového cíle, a to vytvoření „prostoru svobody, bezpečnosti a práva“, při jehož realizaci byla Europolu přisouzena jedna z rozhodujících úloh.²⁴ Gilles de Kerchove²⁵ upozorňuje na skutečnost, že jedním z klíčových projevů uskutečněných změn je samotný pojem „prostor“. Evropská unie nemá vlastní „území“, existují pouze území jednotlivých členských států. Tato skutečnost ovšem nebrání tomu, aby se hovořilo o tom, že Evropská unie představuje určitý „prostor“. De Kerchove mezi těmito dvěma pojmy vidí stejný vztah jako mezi tradičním mezinárodněprávním pojmem „státní příslušnost“ a pojmem „občanství“, který se objevil ve Smlouvě o Evropské unii.²⁶

Jistě stojí za povšimnutí, že Amsterodamská smlouva přinesla posílení právního statusu instituci, jež v době podpisu smlouvy ještě právně ani fakticky nevznikla.²⁷ Smlouva navíc zakotvila právní základ pro budoucí možné rozšíření pravomocí Europolu, a to dokonce nad rámec předvídaný jeho základajícím dokumentem. Zejména předpověděla možnost účastnit se operativních akcí společných týmů a dále možnost obracet se ve zvláštních případech na příslušné orgány členských států se žádostí provést a koordinovat vyšetřování. Na jedné straně se Smlouva o Evropské unii odvolává na Europol, jehož zakládajícím dokumentem je úmluva jako akt sekundárního práva s právní povahou mezinárodní smlouvy. Na druhé straně předpokládá, že oprávnění Europolu mohou být rozšířena akty sekundárního unijního práva, jež mají zcela jinou právní povahu než úmluva. Tato situace sice umožňuje flexibilnější reakce na rychlý vývoj mezinárodního zločinu, ale z právního hlediska je problematická, neboť s ohledem na legislativní postupy, které se uplatňují ve třetím pilíři,

²² Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty, Amsterdam 2. října 1997.

²³ WALKER: *Europe's Area...*, s. 11-13.

²⁴ PIKNA: *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek...*, s. 282.

²⁵ Gilles de Kerchove je od 18. září 2007 protiteroristickým koordinátorem EU. Dříve působil jako ředitel pro záležitosti spravedlnosti a vnitra na sekretariátu Rady EU, kde byl zodpovědný za policejní a soudní spolupráci v trestních věcech. Mimo jiné jde o bývalého belgického ministra spravedlnosti a také profesora evropského práva.

²⁶ KMEC: *Evropské trestní právo...*, s. 122.

²⁷ Amsterodamská smlouva byla podepsána 2. října 1997, kdežto Úmluva o Europolu vstoupila v platnost až 1. října 1998 a sám Europol zahájil svou činnost od 1. července 1999.

umožňuje obcházení vnitrostátních parlamentů. Zapojeny by ovšem byly, pokud by Úmluva o Europolu byla měněna standardním postupem, jakým byla přijata. Na obhajobu Rady je však třeba říci, že v zásadních otázkách týkajících se rozšiřování pravomocí Europolu bylo užito klasické formy dodatkových protokolů s povahou úmluvy.²⁸

1.2.2 Vídeňský akční plán a závěry z Tampere

Amsterodamskou smlouvu rozvádějí další důležité dokumenty, a to Vídeňský akční plán k Amsterdamu,²⁹ závěry summitu z Tampere a Akční plán Evropské unie v boji proti drogám. Z těchto dokumentů vyplývá posílení role Europolu jako důležitého nástroje unijní politiky v policejní oblasti. Úloha Europolu tak přesahuje jeho původní poslání a význam. Europol má nejen informace evidovat, ale i zpracovávat a využívat k policejním operativním a vyšetřovacím úkonům. Europol byl původně chápán jako instituce založená pouze pro výměnu policejních informací, nyní je mu však přiznána hlavní a ústřední úloha v oblasti policejní spolupráce.³⁰

Pokud jde o přehled priorit a opatření, které je třeba v dané oblasti učinit, byl Vídeňský akční plán brzy překonán závěry summitu Evropské rady, který se konal ve finském městě Tampere v roce 1999. Evropská rada zde deklarovala své rozhodnutí plně využít možností k rozvíjení Unie jako prostoru svobody, bezpečnosti a práva.³¹ V návaznosti na setkání z Tampere oznámila Evropská rada na mimořádné schůzi v roce 2001 plánované zavedení Evropského zatýkacího rozkazu a přijetí společné definice terorismu. Mezi další navržená opatření patřila užší spolupráce zpravodajských služeb a vytvoření společných vyšetřovacích týmů. Evropská rada zmínila také nutnost zřídit zvláštní protiteroristickou skupinu v rámci Europolu.³² Tato skupina byla později utvořena odborníky a styčnými důstojníky z řad policie a zpravodajských služeb.³³ Svou pozornost soustředila hlavně na zkoumání možných zdrojů financování terorismu a na vypracování dokumentů hodnotících kvalitu evropského bezpečnostního systému a hrozbu islámského terorismu pro Evropu.³⁴

²⁸ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 36-37.

²⁹ Action plan of the Council and the Commission on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice- Text adopted by the Justice and Home Affairs Council of 3 December 1998 (Úř. věst. C 19, 23. 1. 1999, s. 1-15).

³⁰ PIKNA: *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek...*, s. 283.

³¹ KMEC: *Evropské trestní právo...*, s. 124.

³² SCHEU, Harald Christian. Harmonizace skutkové podstaty terorismu, praní peněz a nelegální migrace: Terorismus. In TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 241- 242.

³³ Counter – Terrorism Task Force. O jejím vzniku rozhodla Rada Evropské unie dne 20. září 2002 v Bruselu, plně operativní se stala dne 15. prosince 2001.

³⁴ ŠTURMA, Pavel a kol. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 48- 49.

Současně bylo rozhodnuto o možnosti Europolu zabývat se i praním peněz v co možná nejširším spektru. Dosud se totiž touto trestnou činností mohl zabývat pouze v případě, že souvisela s jinou trestnou činností výslovně stanovenou v jeho kompetenci.³⁵

Zvláštního významu a poslání se Europolu dostalo po teroristických útocích na USA z 11. září 2001. Bezprostředně po nich zcela mimořádně jednala v Bruselu Evropská rada, jejímž výsledkem se stal dokument s Akčním plánem boje proti terorismu,³⁶ ve kterém se Evropská rada usnesla, že boj proti terorismu bude prvořadým cílem Evropské unie. Při následném zasedání Evropské rady v Gentu³⁷ bylo vydáno prohlášení, že v zájmu dosažení cílů akčního plánu, je třeba naplnit co nejdříve těsnější spolupráci operativních služeb a dalších orgánů odpovědných za boj proti terorismu (Europol, Eurojust, zpravodajské služby, policejní a soudní orgány). Europol uzavřel také strategickou dohodu s USA, jejímž výsledkem bylo v roce 2002 otevření styčného úřadu ve Washingtonu. Na tuto smlouvu navázala další bilaterální dohoda mezi Europolem a Spojenými státy týkající se plné spolupráce včetně výměny osobních údajů.³⁸ Vzájemnou spoluprací a vztahy Europolu k ostatním subjektům se budu podrobněji zabývat v třetí kapitole.

1.2.3 Haagský program

Spolupráce s Europolem je obsažena rovněž v nejdůležitějších politických nástrojích Evropské unie přijatých v návaznosti na teroristické útoky v Madridu a Londýně. Zásadním dokumentem se stal Haagský program,³⁹ který ještě více umocnil postavení a roli Europolu v boji s mezinárodním zločinem.⁴⁰ Haagský program je někdy označován jako Tampere II, protože se dotýkal stejných věcí jako Tampere, avšak daleko více kladl důraz na bezpečnostní otázky. Jeho cílem bylo zaručit základní práva, minimální procesní záruky a přístup ke spravedlnosti, bojovat proti organizované mezinárodní trestné činnosti a potlačovat hrozbu terorismu, využívat potenciál Europolu a také prohloubit vzájemné uznávání soudních rozhodnutí v trestních věcech.⁴¹ Na Haagský program navázalo sdělení priorit Komise⁴²

³⁵ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2006, s. 247.

³⁶ Závěry a Akční plán mimořádného zasedání Evropské rady konaného 21. září 2001 v Bruselu.

³⁷ Zasedání Evropské rady konané ve dnech 19. -21. října 2001 v Gentu, při kterém bylo vydáno prohlášení hlav států nebo vlád Evropské unie a předsedy Komise týkající se důsledků útoků z 11. září a boje proti terorismu.

³⁸ *Policejní spolupráce v EU*. [online]. mvcr.cz, 9. prosince 2010 [cit. 13. prosince 2010]. Dostupné na <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/policejni.html>>.

³⁹ Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii (Úř. věst. C 053, 3. 1. 2005).

⁴⁰ PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2006, s. 243.

⁴¹ KMEC: Evropské trestní právo..., s. 126-127.

⁴² Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu z 10. května 2005 „Haagský program: deset priorit

a následně další akční program.⁴³ Přestože se povahově jednalo o právně nezávazné dokumenty, předpovídaly budoucí rozvoj unijního *acquis* v oblasti policejní a soudní spolupráce v trestních věcech.

Již v době přijetí Amsterodamské smlouvy se předpokládalo, že brzy bude nezbytné přijmout další změnu zakládajících smluv. Smlouva z Nice⁴⁴ opět renovovala Smlouvu o EU. Důležité bylo zakotvení Eurojustu⁴⁵ a stanovení jeho spolupráce s Europolem. Niceská smlouva výrazným způsobem zjednodušuje institut posílené spolupráce. Je však třeba říci, že ani v této podobě, nedošla posílená spolupráce k praktickému naplnění. Uzavření Průmské smlouvy⁴⁶ je jasným důkazem, že členské státy stále preferovaly cestu mezinárodních smluv.

Tato smlouva byla podepsána sedmi členskými státy a dalších osm států vyjádřilo svůj úmysl k ní formálně přistoupit. Podle preambule je cílem smluvních stran hrát průkopnickou roli při vytváření nejvyššího možného standardu spolupráce v trestních věcech s tím, že tato spolupráce bude otevřena všem členským státům Evropské unie. Průmská smlouva je smlouvou mezinárodního práva, která byla přijata mimo rámec Evropské unie. Tato skutečnost vyvolala celou řadu kritiky, zejména bylo poukazováno na snahu smluvních stran vyhnout se mechanismu posílené spolupráce, legislativním procedurám v rámci třetího pilíře a následně nabídnout výsledek jejich ujednání systémem „*ber, nebo nech být*.“⁴⁷ Přijetí a snaha začlenit Průmskou smlouvu do rámce Evropské unie připomíná situaci s tzv. schengenským *acquis*. V červnu 2007 se evropští ministři vnitra dohodli na začlenění Průmské smlouvy do právního rámce Evropské unie.⁴⁸

---

pro nadcházejících pět let – Partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva“ (KOM(2005) 184 v konečném znění).

⁴³ Akční plán Rady a Komise, kterým se provádí Haagský program o posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii (Úř. věst. C 198, 12. 8. 2005 s. 1-22).

⁴⁴ Smlouva z Nice, pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvu o založení Evropských společenství a některé související akty, byla podepsána 26. února 2001 a v platnost vstoupila od 1. února 2003.

⁴⁵ Zakotvení Eurojustu v čl. 29, odst. 2 a 31 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii. O zřízení Eurojustu rozhodla Rada: Rozhodnutí Rady ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti (Úř. věst. L 203, 1. 8. 2002, s. 5-8).

⁴⁶ Smlouva mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Španělským královstvím, Francouzskou republikou, Lucemburským velkovévodstvím a Rakouskou republikou o prohloubení přeshraniční spolupráce, zejména za účelem potírání terorismu, přeshraniční kriminality a nelegální migrace. Smlouva byla uzavřena v Průmu 27. května 2005. (Dokument Rady č. 10900/05). Dostupné na <<http://www.libertysecurity.org/IMG/pdf/Prum-ConventionEn.pdf>>.

⁴⁷ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 114- 115.

⁴⁸ *Pracovní dokument týkající se rozhodnutí Rady o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti*. [online] europa.eu, 10. 4. 2007 [cit. 8. 12. 2010] Dostupné na <http://www.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/660/660824/660824cs.pdf>.

1.3 Rozhodnutí Rady o zřízení Evropského policejního úřadu

Měnící se situace v Evropské unii, nové formy trestné činnosti a nové teroristické hrozby vyžadovaly, aby Europol rozšířil své pravomoci a přizpůsobil své metody činnosti flexibilnějším mechanismům. Právní rámec Europolu však znesnadňoval jakoukoli aktualizaci nebo modifikaci jeho pravomocí. Původně byl Europol založen Úmluvou o Europolu, o které je pojednáno v předchozí podkapitole. Podle této úmluvy musela být jakákoli změna jednomyslně schválena Radou a následně ratifikována každým členským státem. V letech 2000 až 2003 byly schváleny tři pozměňující protokoly, které měly zvýšit efektivitu Europolu.⁴⁹ Tyto protokoly vstoupily v platnost až v dubnu 2007, tedy mnoho let po jejich schválení, což potvrzuje, že se jednalo o složitý a velmi zdoluhavý proces.⁵⁰

Amsterodamská smlouva poskytla evropským orgánům nové právní mechanismy, které jsou pružnější a rychleji reagují na měnící se situaci v Evropské unii. Těmito mechanismy jsou rozhodnutí a rámcová rozhodnutí, na jejichž základě bylo v oblasti justice a vnitra přijato významné *acquis*, a to včetně nástrojů, kterými byly zřízeny další agentury jako například Eurojust a Evropská policejní akademie.⁵¹ Hlavní výhodou rozhodnutí oproti úmluvě je skutečnost, že tento nástroj nemusí být ratifikován každým členským státem a je tak tedy možno relativně rychle reagovat na měnící se situaci. Rada se zabývala možností nahradit úmluvu o Europolu rozhodnutím Rady již v roce 2001. Tuto otázku však vrátilo na stůl až rakouské předsednictví v roce 2006, kdy se na vysoké úrovni konala konference o budoucnosti Europolu. Řadu možností, jak vylepšit práci Europolu, nabízel i dokument,⁵² který vzešel ze zasedání přátel předsednictví.⁵³

Komise při přípravě návrhu budoucí právní úpravy zvažovala více různých alternativ. Možnost ponechat stávající stav byla rychle zavrhnuta s ohledem na obtíže související s prosazováním změn Úmluvy o Europolu. Druhou možností bylo nahradit úmluvu rozhodnutím Rady a zároveň předložit návrh protokolu, který by rušil tuto úmluvu. Po důkladné právní analýze došla Komise k názoru,⁵⁴ že protokol o zrušení úmluvy není

⁴⁹ OJ C 358, 13.12.2000, OJ C 312, 16. 12. 2002, OJ C 2, 6. 1. 2004.

⁵⁰ Zpráva Evropského parlamentu ze dne 15. 11. 2007 (A6/2007/447, s. 30) o návrhu rozhodnutí Rady, kterým se zřizuje Evropský policejní úřad (KOM(2006)0817 – C6-005/2007- 2006/0310(CNS)).

⁵¹ Rozhodnutí Rady ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti (Úř. věst. L 63, 6. 3. 2002) a Rozhodnutí Rady 2005/681/SVV ze dne 20. září 2005 o zřízení Evropské policejní akademie (EPA) a o zrušení rozhodnutí 2000/820/SVV (Úř. věst. L 256, 1. 10. 2005).

⁵² Dokument Rady 9184/1/06 rev 1).

⁵³ Návrh rozhodnutí Rady, kterým se zřizuje Evropský policejní úřad (Europol) předložený v Bruselu dne 20. 12. 2006 KOM(2006) 817 v konečném znění, s. 2.

⁵⁴ Pracovní dokument útvarů Komise (SEK (2006) 851 ze dne 21. června 2006).

nutný a ve svém pracovním dokumentu podrobně vysvětlila, proč zastává tento názor. Hlavní nevýhodou derogujícího protokolu byla skutečnost, že by musel projít zdlouhavým ratifikačním procesem ve všech členských státech. Postoj Komise byl podpořen velkou většinou členských států a také Právní službou Rady.⁵⁵

S účinností od 1. ledna 2010 se současná právní úprava řídí rozhodnutím Rady o zřízení Europolu.⁵⁶ Toto rozhodnutí nahradilo původní Úmluvu o Europolu, a to prostřednictvím institutu univerzálního právního nástupnictví.⁵⁷ Nástupnictví zaručuje, že přijaté rozhodnutí se nedotýká právní síly smluv uzavřených Eupolem zřízených na základě úmluvy před dnem použitelnosti tohoto rozhodnutí (například dohody o sídle, dohody uzavřené mezi Nizozemským královstvím a dalšími členskými státy, smlouvy uzavřené Eupolem a všech mezinárodních dohod, včetně jejich ustanovení o výměně informací). V opačném případě se dnem účinnosti nové právní úpravy ruší veškerá opatření, jimiž se provádí Úmluva o Europolu, nestanoví-li se v rozhodnutí o Europolu jinak.

Partnerům spolupracujícím s Eupolem byl poskytnut čas na zvážení, zda mají změny dopad na platnou smlouvu. Pečlivě zvážena přechodná ustanovení poskytla Europolu a jeho partnerům právní jistotu a zároveň zajistila, aby běžné fungování Europolu nebylo změnou jeho právního rámce nijak negativně ovlivněno. Úkolem správní rady ustanovené na základě Úmluvy o Europolu bylo přijmout ještě přede dnem použitelnosti rozhodnutí o Europolu pravidla pro výběr a odvolání ředitele a zástupců ředitele,⁵⁸ pravidla upravující podmínky pro zpracování údajů,⁵⁹ pravidla pro přístup k dokumentům Europolu⁶⁰ a také pravidla upravující finanční záležitosti.⁶¹ Rada dále přijala pravidla týkající se vztahů Europolu,⁶² pravidla o důvěrnosti⁶³ a pravidla použitelná pro analytické pracovní soubory.⁶⁴

---

⁵⁵ Pracovní dokument útvarů Komise (SEK (2006) 1683 ze dne 20. prosince 2006, s. 3).

⁵⁶ Rozhodnutí Rady ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol) 2009/371/SVV (Úř. věst. L 121, 15. 5. 2009, s. 37- 66).

⁵⁷ Sběrka mezinárodních smluv částka 52. ročník 2009, č. 125. Sdělení ministerstva zahraničních věcí o ukončení platnosti Úmluvy o Europolu a souvisejících smluvních dokumentů.

⁵⁸ Rozhodnutí správní rady Europolu 2009/1011/SVV ze dne 4. června 2009, kterým se zavádějí pravidla pro výběr, prodloužení funkčního období a odvolání ředitele a zástupců ředitele (Úř. věst. L 348, 29. 12. 2009 s. 3-8)

⁵⁹ Rozhodnutí správní rady Europolu 2009/1010/SVV ze dne 4. června 2009 o podmínkách týkajících se zpracování údajů na základě čl. 10 odst. 4 rozhodnutí o Europolu (Úř. věst. L 348, 29. 12. 2009 s. 1-2).

⁶⁰ Pravidla pro přístup k dokumentům Europolu 2007/C 72/17 (Úř. věst. C 72, 29. 3. 2007 s. 37- 40).

⁶¹ Finanční nařízení pro Europol 2010/ C 281/01 (Úř. věst. C 281, 16. 10. 2010 s. 1- 26).

⁶² Rozhodnutí Rady 2009/934/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají prováděcí pravidla upravující vztahy Europolu s partnery, včetně výměny osobních údajů a utajovaných informací (Úř. věst. L 325, 11. 12. 2009 s. 6-11) a Rozhodnutí Rady 2009/935/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví seznam třetích států a organizací, se kterými Europol uzavře dohody (Úř. věst. L 325, 11. 12. 2009 s. 12-13).

⁶³ Rozhodnutí Rady 2009/968/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají pravidla o důvěrnosti informací Europolu (Úř. věst. L 332, 17. 12. 2009 s. 17-22).

⁶⁴ Rozhodnutí Rady 2009/936/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají prováděcí pravidla pro analytické pracovní soubory Europol (Úř. věst. L 325, 11. 12. 2009 s. 14-22).

1.4 Úprava po Lisabonské smlouvě a budoucí směr právní úpravy

Problematika policejní spolupráce ve věcech trestních spadala původně do mezivládní oblasti „třetího pilíře“. Lisabonská smlouva,⁶⁵ která přeřadila činnost Europolu do oblasti policejní spolupráce v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva ve Smlouvě o fungování Evropské unie, nijak výrazně nezměnila poslání Europolu či právní charakter jeho činnosti. Podle ustanovení Smlouvy o fungování Evropské unie⁶⁶ mohou úkoly Europolu zahrnovat koordinaci, organizaci a provádění vyšetřování a operativních akcí, které jsou vedeny společně s příslušnými orgány členských států nebo v rámci společných vyšetřovacích týmů.⁶⁷ Operativní akce Europolu musí být vedeny zásadně ve spojení a po dohodě s orgány členských států, na jejichž území se provádějí. Používání donucovacích opatření zůstalo i nadále výlučně v pravomoci vnitrostátních orgánů.

Zástupci Europolu se nově mohou podle potřeby jako pozorovatelé účastnit jednání Stálého výboru pro operativní spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti.⁶⁸ Hlavním cílem tohoto výboru je usnadňovat, prosazovat a posilovat koordinaci operativních opatření mezi členskými státy Evropské unie v oblasti vnitřní bezpečnosti. Výbor se měl podle původních předpokladů sejit v roce 2009, nakonec se první zasedání uskutečnilo až v březnu 2010. Debata na tomto zasedání byla věnována problematice integrovaného přístupu k vnitřní bezpečnosti, spolupráci mezi agenturami Evropské unie, společným operacím, boji proti terorismu a obchodování s lidmi.⁶⁹

V Lisabonské smlouvě je také stanoveno, že budoucí právní rámec agentury Europol, o kterém by mělo být rozhodnuto prostřednictvím nařízení Evropského parlamentu a Rady v rámci řádného legislativního postupu, má vymezit strukturu, fungování, oblast činnosti a úkoly Europolu. Toto nařízení má také stanovit způsoby kontroly Europolu Evropským parlamentem, do níž budou zapojeny i parlamenty vnitrostátní. Vzhledem k tomu, že nová právní úprava, která vychází ze Smlouvy o fungování Evropské unie, předpokládá

⁶⁵ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007 (Úř. věst. C 306, 17. 12. 2007).

⁶⁶ Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, článek 88 odst. 2 písm. b) (Úř. věst. C 83, 30. 3. 2010, s. 47- 403).

⁶⁷ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva prizmatem lisabonské smlouvy*, 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010, s. 251-252.

⁶⁸ Lisabonská smlouva zrušila článek 36 Smlouvy o Evropské unii, na jehož základě vznikl Koordinační výbor vyšších úředníků (CATS) a na základě nového článku 71 Smlouvy o fungování Evropské unie byl zřízen nový operativní výbor COSI, a to Rozhodnutím Rady ze dne 25. února 2010, kterým se zřizuje Stálý výbor pro operativní spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti (COSI) 2010/131/EU (Úř. věst. L52, 3. 3. 2010, s. 50).

⁶⁹ *Zpráva o stavu implementace Lisabonské smlouvy (duben 2010)* [online]. vláda.cz, 3. května 2010 [cit. 12. prosince 2010]. Dostupné na <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/2010-04-30-Zprava-o-stavu-implementace-Lisabonske-smlouvy--_8230_.pdf>.

do budoucna ve vztahu k Europolu přijetí výše zmíněného nařízení, bude potřeba předložit příslušný návrh tohoto právního předpisu. Od ledna 2010 přitom vstoupilo v účinnost nové rozhodnutí Rady o zřízení Evropského policejního úřadu (viz výše).⁷⁰

1.4.1 Stockholmský program

Důležitost Europolu pro bezpečnost Evropské unie potvrzuje také zásadní politický dokument pro oblast prostoru svobody, bezpečnosti a práva s názvem „Stockholmský program“.⁷¹ Tento víceletý program navazuje na Haagský program a všeobecný program v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí z Tampere. Hlavní prioritou nadcházejících let bude zaměřit se na zájmy a potřeby občanů a dalších osob, za které Evropská unie nese zodpovědnost. Vedle posilování bezpečnosti klade důraz na respekt k základním právům a zdůrazňuje rovněž význam evropské spolupráce v boji proti organizovanému zločinu.⁷² Europol se má stát centrem pro výměnu informací mezi donucovacími orgány členských států, poskytovatelem služeb a základnou pro služby v oblasti vymáhání práva. Europol má i nadále posilovat spolupráci s Eurojustem a s policejními misemi v rámci evropské bezpečnostní a obranné politiky. Měl by také přispívat k prosazování standardů a ověřených postupů evropské spolupráce v oblasti vymáhání práva v zemích mimo Evropskou unii. Europol by měl také rozšířit svou spolupráci se třetími zeměmi a prohloubit vztahy s regiony a státy, se kterými Evropská unie sousedí.

Prostřednictvím tohoto programu vyzývá Evropská rada členské státy k ratifikaci Úmluvy o počítačové kriminalitě z roku 2001.⁷³ Zmíněná úmluva by se měla stát výchozím rámcem v boji proti počítačové trestné činnosti na celosvětové úrovni. Europol by mohl hrát roli evropského střediska informací též při potírání této počítačové kriminality. Evropská rada proto vyzvala Europol, aby pokročil ve strategické analýze počítačové trestné činnosti.⁷⁴

---

⁷⁰ *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy (leden 2010)* [online] vláda.cz, 18. ledna 2010 [cit. 12. prosince 2010]. s. 38. Dostupné na <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analýza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

⁷¹ Stockholmský program: otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je (Úř. věst. C 115, 4. 5. 2010 s. 1- 38).

⁷² *Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí.* [online]. mvcr.cz, 11. prosince 2010 [cit. 15. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrich-veci.aspx>>.

⁷³ Úmluva o počítačové kriminalitě, schválená Výborem ministrů Rady Evropy 8. 11. 2001. Česká republika podepsala tuto úmluvu v roce 2005, avšak dosud neratifikovala, stejně jako ji neratifikovala přibližně polovina dalších členů Rady Evropy.

⁷⁴ Evropská rada nadále vyzývá k zaručení soudržnosti a doplňkovosti mezi politickou a operační úrovní činností v prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Priority v oblasti vnějších vztahů by měly být podkladem pro stanovení priorit činnosti příslušných agentur EU (i Europolu). Pro představu je Europol ve Stockholmském programu zmiňován více než dvacetkrát.

Významná funkce je Europolu přisuzována také v dalších unijních dokumentech, jako je například Akční plán ke Stockholmskému programu⁷⁵ nebo Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie.⁷⁶ Akční program vybízí k odstranění všech překážek na cestě k účinné spolupráci při vymáhání práva mezi členskými státy. Europolu v této oblasti přisuzuje zásadní úlohu. Dále tento program upozorňuje na potřebu řešit všechny společné bezpečnostní hrozby, od terorismu a organizovaného zločinu, až po nebezpečí vycházející z katastrof způsobených člověkem. Do tabulky, jež naleznete v příloze č. 1, jsem shrnula body z Akčního programu, které se bezprostředně vztahují k Europolu a jeho činnosti.

1.4.2 Strategie vnitřní bezpečnosti

Strategie vnitřní bezpečnosti byla přijata s cílem usnadnit Evropě cestu vpřed, spojit stávající činnosti a stanovit zásady a pokyny pro budoucí činnost. Strategie definuje evropský model bezpečnosti, který zahrnuje mimo jiné opatření týkající se spolupráce v oblasti vymáhání práva. Ve strategii je přímo stanoveno, že je zapotřebí zlepšit schopnost Europolu podporovat operace členských států. S cílem podpořit operace, které by měly být stále koordinovanější, integrovanější a účinnější, musí stálý výbor pro operativní spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti zajistit úzkou spolupráci mezi agenturami a subjekty Evropské unie působícími v oblasti vnitřní bezpečnosti.⁷⁷

Poslední strategii, která se dotýká činnosti Europolu, upravuje dokument s názvem Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: pět kroků směrem k bezpečnější Evropě.⁷⁸ Po dohodě členských států společně s orgány Evropské unie tento dokument navrhuje, jak by mohla spolupráce v následujících čtyřech letech účinněji předcházet závažné trestné činnosti, organizovanému zločinu, terorismu a kyberkriminalitě. Strategie na období 2011-2014 navrhuje pět strategických cílů a specifických opatření, které mohou přispět k vytvoření bezpečnější Evropské unie.

---

⁷⁵ Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Poskytování prostoru svobody, bezpečnosti a práva evropským občanům: Akční plán provádění Stockholmského programu, v Bruselu ze dne 20. 4. 2010, KOM(2010) 171 v konečném znění.

⁷⁶ V roce 2003 Evropská unie přijala evropskou bezpečnostní strategii, která se týkala vnějšího rozměru bezpečnosti Evropy. V roce 2010 Rada tuto strategii dokončila a Evropská rada ji schválila v březnu 2010.

⁷⁷ *Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: Směrem k evropskému modelu bezpečnosti* [online]. consilium.europa.eu, 16. července 2010 [cit. 15. prosince 2010]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC3010313CSC.pdf>.

⁷⁸ *Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě- Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: pět kroků směrem k bezpečnější Evropě* [online]. Europa.eu, 22. listopad 2010 [cit. 22. prosinec 2010] Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0673:FIN:CS:PDF>>.

Komise plánuje v roce 2011 vymežit rámec správních opatření v souvislosti se zmrazením finančních prostředků za účelem předcházení terorismu a souvisejícím činnostem. V rámci Europolu má být zřízen systém včasného varování pro události týkající se materiálů chemických, biologických, radiologických a jaderných látek. Takovéto opatření vyžaduje úzkou koordinaci s členskými státy, případně i partnerství veřejného a soukromého sektoru. Dalším cílem sdělení⁷⁸ je zvýšit úroveň bezpečnosti v kyberprostoru. Středisko pro potírání trestné činnosti využívající špičkové technologie (High Tech Crime Centre) při Europolu hraje již nyní významnou koordinační úlohu v prosazování práva. Je však zapotřebí podniknout další kroky nezbytné k zabezpečení informačních sítí. Tato skutečnost je zohledněna v Digitální agendě pro Evropu.⁷⁹

Ve sdělení je dále stanoveno, že po podepsání dohody se Spojenými státy americkými o programu sledování financování terorismu⁸⁰ vypracuje Komise v roce 2011 politiku Evropské unie pro získávání a analýzu údajů, které se týkají finančních transakcí a jsou uloženy na jejím území. Evropský parlament již vydal souhlasné stanovisko k uzavření dohody mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o zpracování a předávání údajů o finančních transakcích pro účely Programu sledování terorismu.⁸¹ Tato dohoda vstoupila v platnost 1. srpna 2010 a Europol je podle ní nově odpovědný za komunikaci a spolupráci s americkými úřady žádajícími bankovní údaje.⁸² Ministerstvo financí USA, které podává žádost o získání údajů určenému poskytovateli, musí zaslat současně kopii této žádosti Europolu. Ten ověří, zda žádost splňuje stanovené požadavky a oznámí to poskytovateli. Poskytovatel je poté oprávněn a povinen poskytnout údaje ministerstvu financí USA. Za účelem usnadnění účinné výměny informací může Europol určit styčného důstojníka pro ministerstvo financí USA. Do tabulky, kterou naleznete v příloze č. 2, jsem shrnula přehled cílů a opatření zmiňovaného sdělení, které se vztahují výhradně k Europolu.

---

⁷⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Digitální agenda pro Evropu, KOM(2010) 245 v konečném znění.

⁸⁰ Evropský parlament při prvním hlasování neudělil souhlas s uzavřením dohody kvůli nedostatečným zárukám o ochraně soukromí občanů EU. Je to první případ, kdy bylo znovuotevřeno již dokončené jednání mezi EU a USA, což je jasným potvrzením rostoucí úlohy a kreditu Evropského parlamentu.

⁸¹ Návrh legislativního usnesení Evropského parlamentu k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Dohody mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o zpracování a předávání údajů o finančních transakcích z Evropské unie do Spojených států pro účely Programu sledování financování terorismu (11222/1/2010REV 1 a COR 1- C7- 0158/2010- 2010/0178(NLE)) ze dne 5. 7. 2010.

⁸² Dohoda mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o zpracování a předávání údajů o finančních transakcích z Evropské unie do Spojených států pro účely Programu sledování financování terorismu (Úř. věst. L 195, 27. 7. 2010, s. 5- 14).

2. Charakteristika Europolu

2.1 Důvody vzniku

Zrušení vnitřních hranic mezi členskými státy zvýšilo různá rizika a snížilo míru bezpečnosti jednotlivých států, protože hranice se staly volně přístupné pro teroristy, zločinecké skupiny a pro ilegální přistěhovalce. V druhé polovině 20. století zachvátila Evropu vlna terorismu,⁸³ avšak zakládající smlouvy neobsahovaly žádná ustanovení, která by upravovala vzájemnou spolupráci v trestních věcech. Bylo tedy nezbytné přijmout účinná bezpečnostní opatření, což předpokládalo spolupráci mezi členskými státy v oblasti vnitra a justice. Důsledkem neschopnosti mezinárodních organizací jako Interpol či OSN efektivně bojovat s fenoménem moderního mezinárodního terorismu, byla v rámci Evropy projednávána potřeba užší spolupráce v oblasti bezpečnosti. Mohli bychom hovořit o třech příčinách, které vedly ke vzniku Europolu na základě skutečnosti, že Interpol nebyl jako ústřední instituce policejní spolupráce v rámci Evropské unie dostatečný. Interpol je světovým centrem policejních informací a vztah mezi Interpolem a členským státem je vždy vztahem dvoustranným. Europol naopak funguje na základě mnohostranné spolupráce. Důvěryhodnost Interpolu je dále snížena členstvím nedůvěryhodných států, což snižuje jeho efektivitu a ochotu států sdělovat informace. Kritizován je také za nedostatek odpovědnosti, operativnosti a zabezpečení informačních databází.⁸⁴

V Evropě existuje několik bezpečnostních iniciativ, které jsou zaměřeny na zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti. Založení a činnost Europolu je odpovědí na vytváření přeshraničních kriminálních organizací, které jsou mezinárodně propojeny hlavně mezi Evropou, Asií a Jižní Amerikou. Evropský policejní úřad vznikl s cílem vytvořit v rámci Evropské unie instituci, která by umožňovala donucovacím složkám členských států rychlou a ucelenou spolupráci zejména v oblasti boje s organizovaným zločinem, který přesahuje hranice států. Smyslem činnosti Europolu je zvýšit efektivitu a zlepšit kvalitu policejní spolupráce členských států, a to především při prevenci a potírání terorismu, pašování drog a dalších závažných druhů mezinárodní organizované kriminality.⁸⁵

---

⁸³ Například teroristické útoky skupiny Baader-Meinhof, vražda izraelských sportovců na olympiádě v Mnichově, radikalizace baskické separatistické organizace ETA a Rudých brigád v Itálii.

⁸⁴ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 26 a 125.

⁸⁵ PIKNA: *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek...*, s. 282.

2.2 Europol jako agentura Evropské unie

Europol byl dříve mezivládní organizací s omezeným členstvím, nyní je však specializovanou agenturou Evropské unie v oblasti prosazování práva. Tato agentura je zřízena na základě sekundárního právního aktu. Počátkem roku 2010 začala platit nová strategie Europolu, která obsahuje nové hodnoty, vize a poslání organizace. V současné době probíhá výstavba nového sídla Europolu v centru nizozemského Haagu, kam se organizace nejpozději do konce roku 2011 přestěhuje. Tato specializovaná agentura nabízí jedinečné druhy služeb zejména díky své pozici v centru architektury evropské bezpečnosti. Europol je podpůrným centrem pro operace v oblasti prosazování práva, distributorem informací týkajících se trestné činnosti a centrem odborných znalostí v rámci prosazování práva. Nová etapa Europolu je symbolizována rovněž novým logem, jehož modrožluté provedení symbolizuje barvy Evropské unie. Původní logo bylo technicky zastaralé a v porovnání s logy ostatních agentur Evropské unie staromódní. Současné logo vystihuje Europol jako silnou a spolehlivou organizaci (viz příloha č. 3).⁸⁶

Europol je právnickou osobou a má právní subjektivitu, nedisponuje však žádnými výkonnými pravomocemi a funguje na základě mezivládní spolupráce. Europol má v každém členském státě stejnou způsobilost k právům a právním úkonům, jakou právo členského státu přiznává právnickým osobám (například je oprávněn vlastnit majetek nebo vystupovat před soudem). Plnoprávními členy Europolu mohou být pouze členské státy Evropské unie.⁸⁷ Z hlediska členství je Europol uzavřenou regionální bezpečnostní organizací s možnou výjimkou pro asociované země, které mají statut přidružení.

Z výkonu své činnosti je Europol odpovědný Radě Evropské unie, konkrétně Radě ministrů spravedlnosti a vnitra (tzn. ministrům spravedlnosti a vnitra všech členských států Evropské unie). Rada má na starosti hlavní kontrolu a řízení funkcí Europolu. Za zvláštní činnost dohledu lze považovat každoroční povinnost předkládat zprávu o činnosti Europolu Evropskému parlamentu. V Radě jsou zastoupeny všechny členské státy a podíl jednotlivých zástupců při schvalování přijímaných rozhodnutí dává nezbytnou záruku demokratické kontroly nad činností této organizace.⁸⁸

---

⁸⁶ *EUROPOL v novém* [online]. policie.cz, 14. prosince 2010 [cit. 20. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/europol-v-novem.aspx>>.

⁸⁷ HAD, Miroslav, PIKNA, Bohumil. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky v editačním oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2001, s. 68.

⁸⁸ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 283.

Přikláním se k názoru, že Europol je s velkou pravděpodobností nejvíce kontrolovanou policejní agenturou v Evropě. Dění uvnitř Europolu monitorují kromě vnitřního vedení ještě další dva orgány, mezi které patří správní rada vykonávající hlavně manažerské úkoly, a dále společný orgán dohledu, který dohlíží na dodržování předpisů týkajících se ochrany osobních údajů. Tyto dva orgány však nefungují nezávisle, ale spíše představují prodlouženou ruku vnitrostátních úřadů. Členové správní rady jsou zástupci členských států, a proto spadají pod odpovědnost dotyčných ministerstev. I v případě členů společného orgánu dohledu se jedná o zástupce vyslané z úřadů členských států. Ti mají oprávnění ověřit si, zda Europol náležitě zachází s osobními údaji, jež pocházejí z jejich státu. V mnoha členských státech navíc státní zastupitelství rozhoduje, jaké informace a za jakých podmínek mohou být do Europolu převedeny.⁸⁹

Europol je operativním centrem s vysokou bezpečností a jeho cílem je pomáhat při vytváření bezpečnější Evropy. Činí tak prostřednictvím podpory orgánů v oblasti prosazování práva v rámci boje proti závažné mezinárodní trestné činnosti a terorismu. Europol úzce spolupracuje s orgány v oblasti prosazování práva ve všech členských státech Evropské unie a také v dalších partnerských státech jako je například Austrálie, Kanada, Spojené státy americké nebo Norsko. Každý rok se zabývá zhruba deseti tisíci případy, v rámci kterých vede kvalitní analýza k operativním úspěchům. Analýza je jádrem činnosti této organizace, z tohoto důvodu Europol zaměstnává více než sto analytiků trestné činnosti, kteří patří k nejkvalifikovanějším v Evropě. Europol je tedy jedním z největších center analytických schopností v Evropské unii.⁹⁰

2.2.1 Cíle a úkoly Europolu

Hlavním cílem Europolu je podporovat a posilovat činnost příslušných orgánů členských států a jejich vzájemnou spolupráci při předcházení a boji proti organizované trestné činnosti, terorismu a dalším formám závažné trestné činnosti, které se dotýkají dvou nebo více států. Příslušnými orgány se v tomto případě rozumí všechny veřejné subjekty v členských státech, které jsou podle vnitrostátního práva odpovědné za předcházení trestné činnosti a boj proti ní. Nová právní úprava rozšířila mandát Europolu na ty oblasti trestné činnosti, které úzce nesouvisí s organizovanou trestnou činností. Tato změna usnadní

---

⁸⁹ FIJNAUT, Cyrille. Police Co-operation and the Area of Freedom, Security and Justice. In WALKER, Neil. *Europe's Area of Freedom, Security, and Justice*. USA: Oxford University Press, 2004, s. 255- 256.

⁹⁰ *Profil Europolu* [online]. Europol.europa.eu, 14. prosince 2010 [cit. 20. prosince 2010]. Dostupné na <http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts_cs&language=cs>.

poskytování podpory od Europolu členským státům při přeshraničním vyšetřování trestných činů, u kterých není od samého počátku jasné, zda se jedná o organizovanou trestnou činnost.⁹¹ Podmínka organizované trestné činnosti byla tedy nahrazena jen podmínkou závažné trestné činnosti či terorismu, a to jak při předcházení, tak i v boji proti takovéto trestné činnosti. Nemusí tedy existovat určité poznatky, že jde o zločinné spolčení. Europol je tedy činný za předpokladu tří naplněných podmínek. První podmínkou je faktické páchaní závažné trestné činnosti, druhá podmínka stanoví, že se tato činnost dotýká dvou nebo více členských států a poslední podmínkou je, aby tato činnost spadala do mandátu Europolu.⁹² Mandát Europolu se od jeho vzniku neustále rozšiřoval. Jaké formy trestné činnosti aktuálně spadají do jeho působnosti, naleznete v příloze č. 4.

Nejdůležitějším úkolem Europolu je podpora probíhajících vyšetřování organizované kriminality v jednotlivých členských státech. Základní úkoly lze rozdělit do několika skupin: výměna informací a jejich analýza, technická podpora a vzdělávání, podpora výkonem operativních pravomocí a dále i strategické úkoly. Mezi klíčové úkoly Europolu patří shromažďování, uchovávání, zpracovávání, analýza a výměna operativních a jiných informací, bezodkladné informování příslušných orgánů prostřednictvím národní jednotky, napomáhání vyšetřování v členských státech (zejména předáváním informací), podávání žádostí příslušným orgánům o zahájení, vedení nebo koordinaci vyšetřování a ve zvláštních případech navrhnutí zřízení společných vyšetřovacích týmů. Europol členským státům dále poskytuje zpravodajské informace a analytickou podporu v souvislosti s významnými mezinárodními událostmi a také vypracovává posouzení hrozeb, strategických analýz a všeobecných situačních zpráv, které se týkají jeho cíle. Tyto úkoly zahrnují i spolupráci při odhalování trestné činnosti usnadněné nebo spáchané za použití internetu.⁹³

Mezi další úkoly Europolu patří rozvíjení odborné znalosti ohledně vyšetřovacích postupů, poskytování poradenství v oblasti vyšetřování a dále poskytování strategických a operativních informací v zájmu účinného použití zdrojů pro operativní činnosti. V závislosti na počtu zaměstnanců a rozpočtových zdrojích může také Europol poskytovat členským státům pomoc ve formě podpory, poradenství a výzkumu v oblastech odporné přípravy, organizace a vybavení národních orgánů, metod předcházení trestné činnosti a v oblasti obsahující technické a kriminalistické metody a analýzy.⁹⁴

---

⁹¹ Návrh rozhodnutí Rady, kterým se zřizuje Evropský policejní úřad (Europol) předložený v Bruselu dne 20. 12. 2006 KOM(2006) 817 v konečném znění, s. 5.

⁹² PIKNA: *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva...*, s. 254.

⁹³ Čl. 5. odst. 1. a 2. rozhodnutí o Europolu.

⁹⁴ Tamtéž odst. 3. a 4.

2.3 Organizace

Europol se vyznačuje relativně složitou strukturou orgánů. Tomuto uspořádání na jedné straně dominuje instituce s mezivládním charakterem v podobě správní rady a na druhé straně silná centralizace v osobě ředitele Europolu. Řídícím orgánem je tedy správní rada a v čele agentury stojí ředitel jako její statutární orgán. Přijetím nové právní úpravy se již do orgánů neřadí finanční výbor ani finanční kontrolor. Nově je naopak jmenován účetní a s cílem zvýšit ochranu údajů byla také ustavena funkce inspektora ochrany údajů.⁹⁵ Tato funkce byla dosud v rámci Europolu bez odpovídajícího právního základu, proto považují za důležité její právní zakotvení. Hlavním úkolem inspektora je zajišťovat nezávislým způsobem zákonnost a dodržování ustanovení o zpracování osobních údajů, přičemž disponuje možnostmi ke sjednání nápravy.⁹⁶ Nicméně provádějící pravidla, která mají upravit jeho činnost, správní rada stále nepřijala.

2.3.1 Správní rada

Vrcholným orgánem Europolu je správní rada, jejímž hlavním úkolem je dohlížet na jeho činnost. Skládá se ze zástupců členských států a Komise, kdy každý členský stát i Komise mají po jednom zástupci. Každému členu přísluší jeden hlas a v případě nepřítomnosti řádného člena má hlasovací právo jeho náhradník. Správní rada má svého předsedu, místopředsedu, tajemníka a sekretariát. Ředitel Europolu se účastní zasedání správní rady, nedisponuje však hlasovacím právem. Předseda a místopředseda správní rady jsou vybíráni skupinou sestavenou ze tří členských států, které společně na rok a půl připravily program Rady. Svou funkci vykonávají po dobu osmnácti měsíců a během této doby předseda nejedná jako zástupce svého členského státu ve správní radě. Předseda zároveň odpovídá za účinné fungování správní rady, která zasedá nejméně dvakrát ročně. Zasedání je usnášeníschopné pouze za přítomnosti tří čtvrtin svých členů. Pokud tato podmínka není splněna, předseda zasedání rozpustí a v co nejbližším termínu svolá druhé zasedání, které vyžaduje již jen dvoutřetinovou přítomnost svých členů. Předseda může svolat zasedání správní rady i v případě, kdy to vzhledem k okolnostem považuje za nutné.

Správní rada každoročně přijímá konečný rozpočet, pracovní program pro budoucí činnost Europolu a souhrnnou zprávu o činnostech Europolu během předchozího roku,

---

⁹⁵ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 128 a 148.

⁹⁶ Stanovisko evropského inspektora ochrany údajů k návrhu rozhodnutí Rady, kterým se zřizuje Evropský policejní úřad (Europol)- KOM(2006) 817 v konečném znění (Úř. věst. C 255, 27. 10. 2007, s. 13-17).

včetně výsledků dosažených v oblasti priorit stanovených Radou. Tyto dokumenty jsou následně předány Radě. Správní rada přijímá strategii pro Europol, prováděcí pravidla pro zaměstnance Europolu, přijímá příslušná rozhodnutí nebo provádějící opatření, dohlíží na činnost ředitele a vykonává spoustu dalších úkolů, které jsou stanoveny v rozhodnutí o Europolu.⁹⁷ Správní rada přijala mezi množstvím právních předpisů i vlastní jednací řád.⁹⁸

2.3.2 Ředitel

V čele Europolu stojí ředitel jako statutární orgán této agentury. Ředitele jmenuje Rada na základě hlasování kvalifikovanou většinou, a to ze seznamu nejméně tří uchazečů, jež předložila správní rada. Jeho funkční období je čtyřleté, přičemž Rada může toto období maximálně jednou prodloužit o další čtyři roky. Řediteli pomáhají tři zástupci, kteří jsou jmenováni stejným postupem na stejné časové období. Správní rada ve svém rozhodnutí stanovila pravidla pro výběr, odvolání nebo případné prodloužení funkčního období ředitele a jeho zástupců.⁹⁹ Europol je zaměstnavatelem podporujícím rovné příležitosti, což potvrzuje způsob výběru ředitele a zástupců ředitele, kteří jsou vybíráni na základě objektivního a transparentního postupu, kdy cílem výběrového řízení je určit uchazeče s nejlepší kvalifikací. Současným ředitelem Europolu je Robert Wainwright, který byl jmenován Radou v dubnu 2009.¹⁰⁰

Ředitel je právním zástupcem Europolu a je odpovědný za plnění úkolů a jeho každodenní správu. Odpovídá také za přípravu a provádění rozhodnutí správní rady, za přípravu rozpočtu a za personální otázky. Ředitel pravidelně informuje správní radu o naplňování priorit stanovených Radou, jakož i o vnějších vztazích této agentury. Je také odpovědný za zavedení a provádění vhodného postupu sledování a hodnocení výkonnosti Europolu. O výsledcích tohoto sledování podává pravidelně zprávu správní radě. Ředitel, zástupci ředitele i zaměstnanci Europolu se při své činnosti řídí cíli a úkoly Europolu a nepřijímají ani nevyžadují příkazy od žádné vlády, orgánu, organizace ani osoby mimo Europol.¹⁰¹ O odvolání ředitele a zástupce ředitele může ve stanovených případech rozhodnout Rada kvalifikovanou většinou, musí však vyčkat na obdržení stanoviska od správní rady.

---

⁹⁷ Čl. 37 odst. 9 rozhodnutím o zřízení Europolu (Úř. věst. L 121, 15. 5. 2009, s. 37- 66).

⁹⁸ Správní rada Europolu – Jednací řád (2010/C 46/08), (Úř. věst. C 46, 24. 2. 2010, s. 8-10).

⁹⁹ Rozhodnutí správní rady Europolu ze dne 4. června 2009, kterým se zavádějí pravidla pro výběr, prodloužení funkčního období a odvolání ředitele a zástupců ředitele Europolu (2009/1011/SVV), (Úř. věst. L 348, 29. 12. 2009, s. 3-8). Jen pro zajímavost se tato pravidla podařilo projednat a schválit během českého předsednictví.

¹⁰⁰ Akt Rady ze dne 6. dubna 2009 o jmenování ředitele Europolu (Úř. věst. C 111, 15. 5. 2009, s. 4).

¹⁰¹ PIKNA: *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek...*, s. 282.

2.3.3 Zaměstnanci

Na zaměstnance Europolu se vztahuje služební a pracovní řád úředníků Evropských společenství.¹⁰² Na ředitele, jeho zástupce a na všechny pracovníky zaměstnané u Europolu na základě smlouvy se dále konkretizuje služební řád Europolu.¹⁰³ Práva a povinnosti pracovníků a podmínky zaměstnávání stanovené v tomto služebním řádu mají zajistit, že ve službě budou zaměstnány osoby s největší mírou způsobilosti, výkonnosti a čestnosti. Při výběru pracovníků se kromě osobních kvalit a profesionální kvalifikace bere zřetel i na potřebu zajistit odpovídající zastoupení státních příslušníků všech členských států a oficiálních jazyků Evropské unie. V tomto smyslu provádí Europol politiku stejných příležitostí.¹⁰⁴

Počet osob zaměstnaných v nizozemském Haagu stále stoupá. V současné době v Europolu pracuje více než 620 zaměstnanců, z toho je přibližně 130 styčných důstojníků a více než 100 analytiků. Zaměstnanci nemají přímou pravomoc zatýkat, přesto podporují členské státy tím, že koordinují operace, shromažďují, analyzují a šíří potřebné informace. Partneři Europolu využívají tuto podporu v rámci prevence, odhalování a vyšetřování trestné činnosti a také při pátrání a trestním stíhání osob, které ji páchají. Experti a analytici Europolu se zapojují do společných vyšetřovacích týmů, které pomáhají při řešení případů trestné činnosti v zemích Evropské unie.¹⁰⁵

Zaměstnanci Europolu pocházejí z různých orgánů v oblasti prosazování práva (např. běžná policie, pohraniční policie, ale i celní a bezpečnostní služby). Systém zahrnující více druhů agentur napomáhá získat chybějící informace a minimalizovat prostor, v rámci něhož mohou pachatelé jednat.¹⁰⁶ Členské státy mohou k Europolu vysílat své národní odborníky. Personál Europolu tvoří dočasní a smluvní zaměstnanci. Pokud chce ředitel uzavřít se zaměstnanci pracovní smlouvu na dobu neurčitou, musí k tomu udělit souhlas správní rada. Správní rada také rozhoduje, která dočasná místa mohou být obsazena zaměstnanci s pracovní smlouvou na dobu určitou. Tyto dočasné pracovní smlouvy mohou být maximálně jednou obnovitelné opět na dobu určitou.¹⁰⁷

---

¹⁰² Nařízení Rady (EHS, Euratom, ESUO) č. 259/68 ze dne 29. února 1968 Služební řád úředníků Evropských společenství a pracovní řád ostatních zaměstnanců Evropských společenství (Úř. věst. L 56, 4. 3. 1968, s. 1). Zvláštní vydání v českém jazyce vyšlo pod názvem Služební řád. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:01:02:31968R0259:CS:PDF>>.

¹⁰³ Akt Rady ze dne 3. prosince 1998 stanovující služební řád aplikovatelný na zaměstnance Europolu (Úř. věst. C 26, 30. 1. 1999, s. 23- 81).

¹⁰⁴ PIKNA: *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva...*, s. 256.

¹⁰⁵ *Profil Europolu* [online]. Europol.europa.eu, 14. prosince 2010 [cit. 20. prosince 2010]. Dostupné na <http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts_cs&language=cs>.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Článek 39 odst. 4 rozhodnutí o Europolu.

2.4 Fungování

2.4.1 Národní jednotky

V každém členském státě je zřízena národní jednotka, jež má za úkol plnit stanovené úkoly. V čele každé jednotky stojí její vedoucí, kteří se z důvodu provozních záležitostí pravidelně scházejí. Vedoucí posuzují a vypracovávají návrhy, které mají zlepšit operativní činnost Europolu a podpořit závazky členských států. Dále také vyhodnocují zprávy a analýzy a následně vytvářejí opatření, která mohou přispět k provedení závěrů z těchto zpráv a analýz. V neposlední řadě vedoucí národních jednotek podporují zřizování společných vyšetřovacích týmů s účastí Europolu.

Národní jednotky jsou jediným styčným subjektem mezi Europolem a příslušnými orgány členských států. Za podmínek stanovených samotným členským státem může však být povolen přímý styk mezi určenými orgány a Europolem. Konkrétní vztahy mezi národní jednotkou a příslušnými orgány upravují vnitrostátní předpisy, zejména příslušná ústavní ustanovení. Během přímých styků mezi Europolem a určenými příslušnými orgány přijímá národní jednotka všechny jimi vyměněné informace. Členské státy jsou povinny zajistit taková opatření, aby jejich národní jednotky měly možnost plnit stanovené úkoly (například povolit přístup k určitým vnitrostátním údajům).

Národní jednotky z vlastního podnětu předávají Europolu nezbytné informace pro plnění jeho úkolů, zároveň tyto informace také aktualizují. Národní jednotky vyřizují žádosti Europolu ohledně poskytnutí poradenství a ohledně operativních a jiných informací. V souladu s vnitrostátním právem hodnotí informace určené orgánům a následně jim je předávají. V neposlední řadě zaručují zákonnost každé výměny informací mezi nimi a Europolem.

Existuje však výjimka, kdy národní jednotka není v konkrétním případě povinna poskytnout operativní a jiné informace. Tato výjimka se použije, pokud by hrozilo poškození zásadních zájmů národní bezpečnosti, ohrožení úspěchu probíhajícího vyšetřování nebo bezpečnosti osob a také v případě, že by hrozilo vyzrazení informací ohledně organizací nebo zvláštních zpravodajských činností v oblasti státní bezpečnosti.¹⁰⁸

---

¹⁰⁸ Článek 8 odst. 5 rozhodnutí o Europolu.

2.4.2 Styční důstojníci

Základem a inspirací pro vznik Europolu, Eurojustu a do jisté míry i pro institut společných vyšetřovacích týmů se stal systém meziinstitucionální spolupráce, založený na vysílání styčných osob, které fungují jako kontaktní místa pro orgány obou spolupracujících států. Struktura Europolu vychází z pojetí styčných důstojníků zastupujících jednotlivé vnitrostátní orgány členských států. Zásadní změnou je soustředění těchto osob v sídle Europolu v nizozemském Haagu a zřízení Europolu jako zvláštní agentury s právní subjektivitou. Této agentuře Evropské unie jsou přiznány zvláštní pravomoci, což pro činnost styčných důstojníků přináší významnou přidanou hodnotu.¹⁰⁹

V Europolu se nachází styční důstojníci ze všech členských států Evropské unie, kteří zastupují orgány příslušné pro mezinárodní spolupráci (například policii, celní správu, cizineckou policii). Styční důstojníci spolu s dalšími úředníky, analytiky a odborníky zaručují rychlou, účinnou a spolehlivou spolupráci, která je založena na osobním kontaktu a vzájemné důvěře.¹¹⁰ Europol bezplatně poskytuje členským státům potřebné prostory ve své budově a také přiměřenou podporu pro výkon jejich činnosti. Všechny ostatní náklady nese vysílající stát, pokud pro konkrétní případ nestanoví správní rada jinak.

Každá národní jednotka vyšle do Europolu nejméně jednoho styčného důstojníka. Není-li stanoveno jinak, pak podléhají vnitrostátním právním předpisům vysílajícího státu s tím, že jim přísluší výsady a imunity nezbytné pro výkon jejich funkcí. Důstojníci jsou pověřeni svou národní jednotkou, aby v Europolu zastupovali její zájmy, musí přitom dodržovat vnitrostátní právními předpisy vysílajícího státu a zároveň i normy platné pro fungování Europolu. Vzájemný vztah styčných důstojníků a Europolu je stanoven na základě interních aktů, konkrétní práva a povinnosti jsou pak upraveny zvláštním právním předpisem.¹¹¹ Aby mohli styční důstojníci plnit své povinnosti, musí být podle národního práva vysílajícího státu součástí služby, která odpovídá za prevenci a boj s trestnou činností v rámci mandátu Europolu. Důstojník musí ovládat minimálně dva z pracovních jazyků Evropské unie, kdy podmínkou je povinná znalost anglického jazyka.¹¹²

Styční důstojníci, kteří jsou vysláni z jednoho členského státu, tvoří styčné kanceláře. V Europolu jsou kromě styčných důstojníků z členských států Evropské unie zařazeni také styční důstojníci ze států, s nimiž má Europol uzavřeny dohody o spolupráci. K 1. lednu 2011

¹⁰⁹ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 120 a127.

¹¹⁰ PIKNA: *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek...*, s. 292.

¹¹¹ Akt sboru vedení Europolu ze dne 15. října 1998, týkající se práv a povinností styčných důstojníků. (Úř. věst. C 026, 30. 1. 1999, s. 86- 88).

¹¹² PIKNA: *Evropský prostor svobody...*, s. 263.

se jednalo o Austrálii, Kanadu, Island, Norsko, Švýcarsko a Spojené státy americké. V této oblasti se jasně projevují určité hranice unijního práva a nutnost ponechat prostor pro mezinárodněprávní a vnitrostátní úpravu. Ustanovení Rady by měly poskytovat širokou míru uvážení orgánům členských států. Tento požadavek splňuje například ustanovení o povinnosti získávat prostřednictvím styčných důstojníků informace o nebezpečí hrozícím jiným členským státům nebo ustanovení o povinnosti usnadnit prostřednictvím styčných důstojníků informování Europolu.¹¹³ Uvedené rozhodnutí Rady bylo na návrh Velké Británie změněno s cílem umožnit využití styčných důstojníků Europolu vyslaných do třetího státu členskými státy Evropské unie.¹¹⁴ Jimi zjištěné informace o hrozící závažné trestné činnosti jsou dále předávány prostřednictvím národních jednotek Europolu členským státům.¹¹⁵

2.4.3 Společné vyšetřovací týmy

Spolupráce donucovacích orgánů na území Evropské unie představuje základní kámen bezpečnosti v rámci ochrany prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Právní základ společných vyšetřovacích týmů nalezneme ve Smlouvě o Evropské unii, která je zakotvila v souvislosti s rozšířením funkcí Europolu.¹¹⁶ Společné vyšetřovací týmy představují významnou změnu, protože umožňují cizím orgánům spolupodílet se v rámci národního vyšetřování. Dříve se jednalo především o přímou policejní spolupráci v rámci trestního vyšetřování, jejímž základem byla převážně výměna informací. Pokud však úkon nebyl proveden na základě oficiální žádosti o právní pomoc, pak nemohly být výsledky této formy policejní spolupráce použity jako důkazní prostředek před soudem. Myslím si, že tento zásadní nedostatek byl vyřešen právě zřízením institutu společných vyšetřovacích týmů. Složitost boje s organizovanou přeshraniční trestnou činností vyžaduje bojovat proti ní rovněž organizovaně na mezinárodní úrovni. Pro tento boj je nezbytný co nejrychlejší zásah a podstatná je i účinnost postupu oprávněných orgánů. Právní prostředky přijaté v této oblasti dávají policii a justičním orgánům potřebné nástroje k realizaci nového a účinnějšího boje se zločinem.¹¹⁷

---

¹¹³ Článek 5 a 8 Rozhodnutí Rady 2003/170/SVV ze dne 27. února 2003 o společném využívání styčných důstojníků vyslaných do zahraničí donucovacími orgány členských států (Úř. věst. L 67, 12. 3. 2003, s. 27- 30).

¹¹⁴ Rozhodnutí Rady 2006/560/SVV ze dne 24. července 2006, kterým se mění rozhodnutí 2003/170/ SVV o společném využívání styčných důstojníků vyslaných do zahraničí donucovacími orgány členských států (Úř. věst. L 219, 10. 8. 2006, s. 31- 32).

¹¹⁵ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 122.

¹¹⁶ V bývalém čl. 30 Smlouvy o EU, nyní čl. 88 Konsolidované Smlouvy o EU a Smlouvy o fungování EU (2010/ C 83/01).

¹¹⁷ PIKNA: *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek...*, s. 323-325.

Společné vyšetřovací týmy jsou v unijním právu upraveny Úmluvou o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie,¹¹⁸ jakož i protokolem k této úmluvě.¹¹⁹ Z důvodu pomalu probíhající ratifikace zmíněné úmluvy byla problematika společných vyšetřovacích týmů upravena v rámcovém rozhodnutí Rady,¹²⁰ které v zásadě kopíruje ustanovení úmluvy. Zřízení společných vyšetřovacích týmů je také upraveno úmluvou NAPLES II¹²¹ a Dohodou o vzájemné právní pomoci mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými,¹²² která pojednává o společných vyšetřovacích skupinách. Je však nutné zmínit, že uvedené úmluvy obsahují pouze právní základ, který vyžaduje implementaci na národní úrovni a uzavření dohody o každém konkrétním společném vyšetřovacím týmu.¹²³

Zaměstnanci Europolu jsou oprávněni účastnit se společných vyšetřovacích týmů a plnit v jejich rámci podpůrnou úlohu, ale pouze za podmínky, že tyto týmy vyšetřují činnost v působnosti Europolu. Úkoly, práva a povinnosti úředníků Europolu, kteří se účastní činnosti společného vyšetřovacího týmu, jsou upraveny v dohodě, kterou za Europol podepisuje ředitel. Pravidla pro tyto dohody stanovila ve svém rozhodnutí správní rada.¹²⁴ Zaměstnanci Europolu účastníci se společného vyšetřovacího týmu napomáhají ostatním členům týmu v souladu s rozhodnutím o Europolu a v souladu s vnitrostátním právem členského státu, ve kterém je tým nasazen. Pracují pod dohledem vedoucího týmu, který je určen v dohodě, a zajišťují veškerou pomoc potřebnou k dosažení cílů a účelu tohoto týmu. Nemají však oprávnění k výkonu donucovacích opatření, nicméně mohou být přítomni během operativních činností s cílem poskytovat okamžité poradenství a pomoc členům týmu, kteří provádějí tato donucovací opatření.

Role Europolu je významná zejména pro fungování týmů vyšetřujících trestnou činnost, která se dotýká více jak dvou členských států. Centralizace a analýza informací a jejich organizované předávání vnitrostátním orgánům jsou nezastupitelné jak pro včasné

---

¹¹⁸ Čl. 13,14,15 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie z 29. 5. 2000 (Úř. věst. C 197, 12. 7. 2000, s. 3).

¹¹⁹ Protokol k Úmluvě o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, vypracovaný Radou v souladu s článkem 34 Smlouvy o Evropské unii. (Úř. věst. C 326, 21. 11. 2001, s. 2-8).

¹²⁰ Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech (Úř. věst. L 162, 20. 6. 2002, s. 1-3).

¹²¹ Úmluva o vzájemné pomoci a spolupráci mezi celními správami, vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. (Úř. věst. C 24, 23. 1. 1998, s. 2-22).

¹²² Dohoda o vzájemné právní pomoci mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými (Úř. věst. L 181, 19. 7. 2003, s. 34).

¹²³ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 232.

¹²⁴ Rozhodnutí správní rady Europolu ze dne 20. března 2007, kterým se stanoví pravidla upravující dohody, jimiž se řídí administrativní uplatňování účasti úředníků Europolu ve společných vyšetřovacích týmech 2007/C 72/16 (Úř. věst. C 72, 29. 3. 2007, s. 35-36).

vytvoření týmu, tak i v rámci jeho činnosti. Zástupci Europolu mohou být s ostatními členy týmu v přímém kontaktu.¹²⁵ Rada byla přesvědčena, že při vytváření společných vyšetřovacích týmů potřebují odborníci vzor, který by vycházel s osvědčených postupů, a proto přijata usnesení o vzorové dohodě,¹²⁶ které stanovuje návrh obsahových náležitostí dohody.

Pokud jde o trestné činy, podléhají zaměstnanci Europolu během svého působení ve společném vyšetřovacím týmu vnitrostátnímu právu členského státu, ve kterém je tým nasazen. Ustanovení o výsadách a imunitách úředníků a jiných zaměstnanců Evropské unie se na zaměstnance účastnící se společných vyšetřovacích týmů nevztahuje.¹²⁷ Zaměstnanci Europolu mají však právo nevykonávat úkoly, které jsou podle jejich úsudku v rozporu s povinnostmi podle rozhodnutí o Europolu. V takovém případě o tom příslušný zaměstnanec informuje ředitele nebo jeho zástupce. S vedoucím daného týmu Europol následně provede konzultace s cílem nalézt vzájemně uspokojivé řešení.

2.5 Budoucnost Europolu

Názory na charakter a budoucnost Europolu se podstatně odlišují. Někteří odborníci v něm spatřují počátek společné evropské policie na způsob amerického Federálního úřadu vyšetřování (FBI). Jiní však upozorňují, že podobné ambiciózní představy mají až příliš vysoké cíle. I když se postavení a role Europolu rok od roku posiluje, tak ještě nenastal čas pro jeho plně integrační funkci ve strukturách Evropské unie.¹²⁸ Podle Filipa Křepelky neusilovali zakladatelé Europolu o vytvoření samostatné policejní jednotky, která by dokázala vykonávat a skutečně vykonávala všechny policejní činnosti související se svěřenou kriminalitou sama. Europol je podle něj spíše policejní ústřednou než policií v pravém slova smyslu a s tímto názorem nelze jinak než souhlasit.¹²⁹ Jak ve své knize uvádí Bohumil Pikna, Europol byl původně chápán jako instituce Evropské unie založená pouze pro výměnu policejních informací. Amsterodamská smlouva však zásadním způsobem změnila celkové pojetí práce Europolu tím, že doplnila jeho poslání o posílení atributu operativního šetření

---

¹²⁵ Čl. 6 odst. 4 rozhodnutí o Europolu.

¹²⁶ Usnesení Rady ze dne 26. února 2010 o vzorové dohodě o vytvoření společného vyšetřovacího týmu (SVT), (2010/C 70/01) (Úř. věst. C 70, 19. 3. 2010, s. 1-12).

¹²⁷ Čl. 11 písm. a) Protokolu o výsadách a imunitách Evropské unie (konsolidované znění) (Úř. věst. C 115, 9. 5. 2008, s. 266).

¹²⁸ HAD: *Druhý a třetí pilíř Evropské unie...*, s. 68.

¹²⁹ KŘEPELKA, Filip. Europol jako policie nadnárodního celku. In DANČÁK, Břetislav, ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Bezpečnost České republiky: právní aspekty situace po 11. září 2001*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 218.

a policejního vyšetřování, a to hlavně za využití možností společných týmů.¹³⁰ Avšak Europol svým významem rozhodně neodpovídá americkému Federálnímu úřadu vyšetřování, i když někteří příznivci evropské integrace by jej chtěli postupně do této podoby přetvořit.¹³¹

Podle představ některých členských států, zejména Německa, by se měl Europol stát budoucí evropskou policií federálního typu. Toto federální pojetí Německa odráží mimo jiné nedostatky ve spolupráci mezi německou federální kriminální policií (BKA) a policejních sborů jednotlivých spolkových zemí. Je však nutné podotknout, že federalistická vize Europolu je také podporována tou skutečností, že od jeho vzniku stojí v čele Europolu převážně němečtí ředitelé s předchozí praxí právě u BKA.¹³² Protichůdné názory na Europol se objevují v průběhu celé jeho existence. V každém případě se federalistická vize promítá do postupného posilování postavení Europolu. Koncept evropské federální policie zůstává však dosud jen v rovině úvah.¹³³

V posledních letech došlo ve fungování Europolu k mnohým změnám a lze předpokládat, že budoucí vývoj přinese další pozitivní pokrok. O budoucnosti Europolu se jednalo při příležitosti oslav desátého výročí jeho založení. Tato debata se odehrávala ve světle dvou zásadních událostí. Jednou je nový právní základ Europolu, podle kterého se Europol stal evropskou agenturou, a druhou událostí je diskuze o novém víceletém programu pro oblast justice a vnitřních věcí. Podle jednání by měl Europol poskytovat jedinečné služby a produkty. Europol se od svého založení stal důležitou organizací a jeho roli v systému vnitřní bezpečnosti Evropské unie by bylo jen velmi obtížné nahradit.¹³⁴

---

¹³⁰ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. Podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2006, s. 283.

¹³¹ MAREŠ, Miroslav. *Protiteroristická politika Evropské unie* [online]. muni.cz, 15. března 2007 [14. prosince 2010]. Dostupné na <socstudia.fss.muni.cz/pristup.php?soubor=080303154844.pdf>.

¹³² Funkční období J.Storbecka (dříve člen BKA), který byl ředitelem Europolu od jeho vytvoření, uplynulo v červnu 2004, v Radě se dlouho nedařilo nalézt shodu ohledně osoby nového ředitele, nicméně nakonec byl vybrán M.-P. Ratzel (s dlouhodobými zkušenostmi u BKA), který se ujal funkce v dubnu 2005. Změna přichází až jmenováním R. Wainwrighta (Velká Británie), jež nahradil M.-P. Ratzela v dubnu 2009.

¹³³ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 126.

¹³⁴ MALÍKOVÁ, Jana. *Ministr vnitra Martin Pecina jednal v Haagu o budoucnosti Europolu* [online]. Mvcr.cz, 14. prosince 2010 [cit. 20. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/mvcren/article/ministr-vnitra-martin-pecina-jednal-v-haagu-o-budoucnosti-europolu.aspx>>.

3. Vztahy Europolu k ostatním subjektům

Organizovaný zločin bohužel nezná hranice států, a proto je nezbytné, aby Europol spolupracoval jak s členskými, tak i nečlenskými státy Evropské unie, ostatními orgány nebo agenturami Evropské unie a také s mezinárodními organizacemi, které mohou přispět v boji proti organizovanému mezinárodnímu zločinu. Je vyloučené, aby Europol fungoval samostatně, ba naopak je postaven do středu multi-agenturní komunity. Existují různé typy smluv, které upravují operativní, technickou nebo strategickou spolupráci mezi subjekty. V současné době Europol spolupracuje se sedmnácti nečlenskými státy Evropské unie, s devíti orgány a agenturami Evropské unie a se třemi mezinárodními organizacemi, včetně Interpolu, který se vyznačuje v mnoha aspektech důležitou operativní spoluprací. Europol úzce spolupracuje zejména s agenturami v oblasti svobody, bezpečnosti a práva.¹³⁵ Vzájemným vztahům a druhům spolupráce s Europolem se budu věnovat v této kapitole.

3.1 Vztah Europolu k orgánům Evropské unie

3.1.1 Rada Evropské unie

Rada má vůči Europolu nejvýznamnější a nejširší pravomoci. Na doporučení správní rady stanovuje priority Europolu, bere přitom ovšem ohled na strategickou analýzu a posouzení hrozeb vypracované samotným Europolem. Mezi oprávnění Rady náleží jmenování ředitele a zástupce ředitele Europolu, jakož i schválení pravidel pro výběr vhodných uchazečů. Jejich funkční období může Rada na návrh správní rady nanejvýš jednou prodloužit. Rada schvaluje jednací řád společného kontrolního orgánu, přijímá rozhodnutí o zřízení nového systému pro zpracování osobních údajů a podmínky pro zpracování těchto údajů. Rada nadále rozhoduje o seznamu třetích orgánů, s nimiž může Europol navázat spolupráci a o provádějících pravidlech upravujících tyto vztahy. Ke schválení jsou Radě předkládány dokumenty přijímané správní radou. Mezi tyto nejdůležitější dokumenty patří návrh odhadu rozpočtu, předběžný návrh rozpočtu, konečný rozpočet, pracovní plán pro budoucí činnost Europolu a souhrnná zpráva o jeho činnostech během předchozího roku. Tyto zprávy jsou pouze pro informativní účely zasílány také Evropskému parlamentu.

---

¹³⁵ *Europol review: General Report on Europol Activities* [online]. Europol.europa.eu, 15. listopadu 2010 [cit. 6. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.europol.europa.eu/publications/Annual_Reports/Europol_Review_2009.pdf>.

3.1.2 Evropský parlament

Jedním z hlavních důvodů pro novou právní úpravu bylo posílení kontroly Evropského parlamentu nad Europolem.¹³⁶ Zřízením Europolu jako agentury Evropské unie, která je financována z prostředků unijního rozpočtu, výrazně posílila úloha Evropského parlamentu. Ten vykonává kontrolu nad Europolem, a to skrze spolupodílení se na přijímání tohoto rozpočtu. Financování Europolu podléhá dohodě mezi Evropským parlamentem a Radou.¹³⁷ Evropskému parlamentu předkládá Europol každoročně zprávu o svém hospodaření a konečnou účetní uzávěrku. Parlament také uděluje řediteli Europolu absolutorium za plnění rozpočtu.¹³⁸

Společný kontrolní orgán každoročně vypracovává zprávy o činnosti a následně je předkládá Evropskému parlamentu, kterému je také předkládána pravidelná zpráva o hodnocení úkolů Europolu a souhrnná zpráva správní rady o činnosti Europolu. Evropský parlament je povinně konzultován Radou v případě stanovení pravidel upravujících vztah Europolu k jiným orgánům a také konzultuje vhodná pravidla o důvěrnosti. V zájmu demokratické kontroly Europolu musí předseda správní rady, ředitel a zástupci ředitele Europolu na požádání vystoupit před Evropským parlamentem. Tato nová právní úprava vznikla jako reakce na neochotu představitelů Europolu předstoupovat před Evropský parlament.¹³⁹ Diskuse se může týkat jakýchkoli otázek souvisejících s Europolem, nejen otázek všeobecných. Evropský parlament však musí zohlednit povinnost těchto osob zachovat v konkrétních případech mlčenlivost a důvěrnost.¹⁴⁰

3.1.3 Evropská komise

Nejvýznamněji se nová právní úprava dotkla právě vazby mezi Europolem a Komisí. Komise disponuje celou řadou oprávnění a nově je zastoupena i ve správní radě Europolu. V rozhodnutí je výslovně stanoveno „*Správní rada je složena ze zástupců členských států a Komise, přičemž každý členský stát i Komise mají po jednom zástupci.*“¹⁴¹ Mezi nová oprávnění patří například její souhlas k přijetí prováděcích pravidel pro zaměstnance Europolu. Komise je nově konzultována při přijímání finančního nařízení a při jmenování

---

¹³⁶ Viz preambule rozhodnutí o Europolu.

¹³⁷ Část III. bod 47 Interinstitucionální dohody mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o rozpočtové kázní a řádném finančním řízení – Prohlášení (Úř. věst. C 139, 14. 6. 2006, s. 1- 17).

¹³⁸ Čl. 43 odst. 9 a 10 rozhodnutí o Europolu.

¹³⁹ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 152.

¹⁴⁰ Čl. 48 rozhodnutí o Europolu.

¹⁴¹ Čl. 37 odst. 1 rozhodnutí o Europolu.

do funkce účetního a taktéž i před předáním seznamu kandidátů navržených správní radou na ředitele Europolu.

Jak jsem již zmiňovala, nově je rozpočet Europolu financován ze souhrnného rozpočtu Evropské unie. Kdybychom měli být konkrétnější, museli bychom uvést, že prostředky jsou čerpány z oddílu Komise. V rámci rozpočtového procesu proto náleží Komisi mnoho oprávnění. Správní rada každoročně předkládá Komisi návrh odhadu příjmů a výdajů včetně předběžného odhadu pracovních míst. V některých případech bychom mohli hovořit o dvojnásobném posílení pravomocí Komise. Jako příklad si můžeme uvést vypracování návrhu rozpočtu nebo pracovního plánu Europolu správní radou, kdy Komise plní jednak konzultační úlohu a jednak hlasuje jako člen správní rady.¹⁴² Správní rada je povinna oznámit Komisi svůj záměr provést jakýkoli projekt, který by mohl mít finanční dopad na její rozpočet, zejména pokud jde o jakékoli záměry týkající se nemovitostí (například nájem nebo koupě budov).¹⁴³

Vztah mezi Komisí a Europolem je také upraven dohodou o spolupráci.¹⁴⁴ Účelem této dohody je zajistit efektivní spolupráci v oblasti prevence a boje proti závažným formám mezinárodní trestné činnosti v oblastech, které spadají do kompetence jak Komise, tak i Europolu. Dohoda upravuje pravidelné konzultace ve věcech společného zájmu, vzájemnou pomoc, řešení případných sporů, pravidla pro výměnu informací a pravidla o důvěrnosti.

3.1.4. Evropský soudní dvůr

Lisabonská smlouva zrušila piliřovou strukturu a posílila tak roli Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. V samotném rozhodnutí o zřízení Europolu je uvedeno, že tato agentura podléhá soudní kontrole. Soudní dvůr však není kompetentní k tomu, aby prověřoval platnost nebo přiměřenost operací vedených policií nebo jinými represivními složkami v členském státě.

Z judikatury Evropského soudního dvora, kdy na jedné straně byl účastníkem řízení právě Europol, vyplývá, že řada rozsudků pochází z oblasti služebního řádu úředníků. Mezi nejčastěji napadané problémy patří postup do vyššího platového stupně a určování platebních tříd, dále pak neprodloužení smlouvy nebo odmítnutí Europolu uzavřít smlouvu na dobu neurčitou. Tyto pracovní spory z hlediska diplomové práce nejsou přínosné, a proto jsem se rozhodla dále se jimi nezabývat.

---

¹⁴² VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 153.

¹⁴³ Čl. 42 odst. 11 rozhodnutí o Europolu.

¹⁴⁴ Správní dohoda o spolupráci mezi Evropskou komisí a Europolem, Brusel 18. února 2003.

3.2 Vztahy s partnerskými orgány a institucemi Evropské unie

Samo rozhodnutí o Europolu vybízí ke spolupráci s evropskými orgány, institucemi a jinými subjekty, a to především za účelem řádného plnění úkolů a zaručení dostatečné úrovně ochrany údajů. Europol je oprávněn navázat a následně udržovat spolupráci s institucemi, orgány a jinými subjekty Evropské unie prostřednictvím dohody nebo pracovního ujednání. Cílem takto sjednané spolupráce má být účinnější boj se závažnými formami trestné činnosti a také předcházení zdvojování téže činnosti. Dohody a pracovní ujednání se nejčastěji týkají výměny operativních, strategických nebo technických informací, včetně osobních údajů a utajovaných informací. Lze je uzavřít pouze po předchozím schválení správní radou, která si v případech výměny osobních údajů vyžádá stanovisko společného kontrolního orgánu. Předávání utajovaných informací mezi Europolem a příjemcem dat je možné pouze za podmínky, že mezi sebou tyto subjekty uzavřely dohodu o důvěrnosti.¹⁴⁵ Europol má v rámci institucí Evropské unie uzavřeny dohody o spolupráci s Eurojustem,¹⁴⁶ Evropským anti-korupčním úřadem (OLAF),¹⁴⁷ Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (Frontex),¹⁴⁸ Společným situačním centrem (SitCen),¹⁴⁹ Evropskou policejní akademií (CEPOL),¹⁵⁰ Evropskou centrální bankou a s Evropským monitorovacím centrem pro drogy a drogovou závislost (MCDDA).¹⁵¹ V rámci rozsahu této práce není možné podrobně se zabývat všemi uzavřenými dohodami,¹⁵² avšak považuji za důležité nastínit vztah mezi Europolem a Eurojustem, protože se jedná o evropské agentury mající na starost soudní a policejní spolupráci v trestních věcech.

---

¹⁴⁵ Rozhodnutí Rady 2009/968/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají pravidla o důvěrnosti informací Europolu (Úř. věst. L 332, 17. 12. 2009, s. 17-22).

¹⁴⁶ Rozhodnutí Rady ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti (Úř. věst. L 63, 6. 3. 2002, s. 1-13).

¹⁴⁷ Rozhodnutí Komise 1999/352/ES, ESUO, Euratom ze dne 28. dubna 1999 o zřízení Evropského policejního úřadu pro boj proti podvodům (OLAF) (Úř. věst. EU L 136, 31. 5. 1999, s. 20-22).

¹⁴⁸ Nařízení Rady (ES) č 2007/2004 ze dne 26. října 2004 o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (Úř. věst. EU L 349, 25. 11. 2004, s. 1-11).

¹⁴⁹ Ujednání o spolupráci mezi Europolem a generálním sekretariátem Rady (Doc 12332/1/05) umožnilo pravidelnou výměnu informací mezi Europolem a SitCenem (součást Evropské agentury pro vnější činnost).

¹⁵⁰ Rozhodnutí Rady 2005/681/SVV ze dne 20. září 2005 o zřízení Evropské policejní akademie (EPA) a o zrušení rozhodnutí 2000/820/SVV (Úř. věst. L 256, 1. 10. 2005, s. 63-70).

¹⁵¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1920/2006 ze dne 12. prosince 2006 o Evropském monitorovacím centru pro drogy a drogovou závislost (Úř. věst. EU L 376, 27. 12. 2006, s. 1-13).

¹⁵² Dohoda mezi Europolem a Evropským anti-korupčním úřadem, Brusel 8. dubna 2004. Dohoda mezi Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU a Europolem, Varšava 28. března 2008. Dohoda mezi Evropskou policejní akademií a Europolem, Haag 19. října 2007. Dohoda mezi Europolem a Evropskou centrální bankou, Frankfurt nad Mohanem 13. prosince 2001. Dohoda mezi Europolem a Evropským monitorovacím centrem pro drogy a drogovou závislost, Brusel 19. listopadu 2001.

3.2.1 Vztah s Eurojustem

Europol i Eurojust jsou dvě samostatné agentury Evropské unie. Chceme-li ovšem, aby práce Europolu přinášela efektivní výsledky, pak musí existovat určitá propojenost s orgány trestního řízení. Naopak předpokladem pro plnění úkolů Eurojustu je dostatek informací o trestné činnosti spadající do policejní působnosti. Vývoj vzájemného vztahu mezi institucí policejní spolupráce a institucí spolupráce justiční nebyl nijak snadný. V minulosti se s vazbou Europolu na justiční sektor nepočítalo, a to i přesto, že posláním obou institucí je boj proti přeshraničním formám závažné trestné činnosti. Neochota a minimum vzájemné důvěry byly příčinou nedostatečné spolupráce, která byla důležitá pro dosažení podobných cílů obou agentur. Neochotu podřizovat policejní moc vůči moci justiční můžeme například spatřit i v přijetí rozhodnutí o Eurojustu, které vzájemnou spolupráci nijak neupravilo. V preambuli tohoto rozhodnutí je však zakotveno, že „je třeba přijmout ustanovení, která by zaručila navázání a udržování úzké spolupráce mezi Eurojustem a Europolem.“¹⁵³

Vztah Eurojustu a Europolu se od podpisu dohody o spolupráci¹⁵⁴ neustále zlepšuje. Je třeba zdůraznit kvalitu práce, kterou společně odvedli při organizaci schůzek odborníků v záležitosti společných vyšetřovacích týmů.¹⁵⁵ V rámci tohoto společně vedeného projektu vypracovali příručku, jejíž hlavním cílem je informovat odborníky z praxe ohledně nového nástroje mezinárodní spolupráce v trestních věcech.¹⁵⁶ Lze říci, že v současné době je těžištěm vzájemného vztahu těchto agentur nikoli práce obou institucí, nýbrž spolupráce styčných důstojníků, kteří jsou vysláni k Europolu členskými státy, a národního člena Eurojustu tohoto státu. Tato spolupráce však závisí na příslušné vnitrostátní úpravě. Lze tedy souhlasit s názorem, že pružnost vnitrostátního práva nahrazuje rigiditu institucionálního práva Evropské unie, což jistě není optimální řešení pro spolupráci v trestních věcech.¹⁵⁷

Nová dohoda mezi Eurojustem a Europolem¹⁵⁸ tvoří právní rámec pro vzájemnou spolupráci, jejímž hlavním cílem je zvýšit společnou efektivitu práce na strategické a operační úrovni a to zejména zlepšením výměny informací. Cílem je také zvýšit kvalitu a kvantitu spolupráce vzájemnou koordinací činností. V rámci kriminálních analýz Europolu je hlavní úlohou Eurojustu podpora justiční návaznosti těchto analýz (určení příslušných justičních

¹⁵³ Rozhodnutí o zřízení Eurojustu (Úř. věst. L 63, 6. 3. 2002, s. 2).

¹⁵⁴ Dohoda mezi Eurojustem a Europolem, Hague, 9. červen 2004.

¹⁵⁵ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o úloze Eurojustu a Evropské soudní sítě v boji proti terorismu a organizovanému zločinu v Evropské unii, KOM(2007) 644 v konečném znění.

¹⁵⁶ Příručka společných vyšetřovacích týmů v podobě z června 2009, vydána jako příloha dokumentu Rady Evropské unie 13598/09. Dostupná na < <http://www.europol.europa.eu/jit/manual/cs.pdf>>.

¹⁵⁷ VLASTNÍK, Jiří. Evropská justiční spolupráce v rámci Eurojustu. In TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha a.s., 2009. s. 392.

¹⁵⁸ Dohoda mezi Eurojustem a Europolem, Hague, 1. října 2009.

orgánů, organizace souběžných činností k získání důkazů v několika státech, podmínky ke znovuootevření vyšetřování na národní úrovni).¹⁵⁹ Dohoda potvrzuje trend v trestní oblasti, který směřuje k co nejužší propojenosti policejní a justiční spolupráce tím, že úkoly, cíle a odpovědnost Europolu a Eurojustu se navzájem doplňují.¹⁶⁰

Avšak dohoda vytváří pouze obecný základ pro vzájemnou spolupráci. Právní úprava těchto dvou stěžejních institucí v oblasti spolupráce v trestních věcech je zcela nedostatečná. Zjevná je totiž snaha obou institucí zachovat si co největší samostatnost. Přikláním se k názoru, že vytvoření dvou samostatných agentur Evropské unie a ponechání jejich vzájemného vztahu na jejich dohodě, je v oblasti policejní a justiční spolupráce řešením zcela neuspokojivým. Vzájemný vztah těchto dvou institucí by měl být upraven Radou, tedy stejným orgánem, který tyto agentury vytvořil.¹⁶¹

3.3 Vztahy se třetími státy a mezinárodními organizacemi

Europol může navázat a udržovat spolupráci rovněž se třetími státy a organizacemi, jako jsou například mezinárodní organizace či jiné veřejnoprávní subjekty, které byly zřízeny dohodou mezi státy nebo na jejím základě. Rada po konzultaci s Evropským parlamentem přijala kvalifikovanou většinou seznam subjektů, se kterými má Europol stanoveným postupem uzavřít dohody o spolupráci.¹⁶² Tento seznam připravila správní rada Europolu, která také připravila pravidla upravující jejich vzájemné vztahy, a to včetně výměny osobních údajů a utajovaných informací.¹⁶³ Europol je oprávněn za účelem ochrany zájmů dotčených členských států a hlavně v zájmu předcházení bezprostředního nebezpečí souvisejícího s trestnou činností nebo teroristickými trestnými činy předat stanoveným subjektům osobní údaje a utajované informace, které má ve svém držení. Musí však při tom uplatňovat minimální bezpečnostní normy a bezpečnostní zásady.¹⁶⁴ Z důvodu operativní potřeby může člen správní rady nebo Europol navrhnout doplnění stanoveného seznamu o nový subjekt.¹⁶⁵

---

¹⁵⁹ *Annual Report 2009* [online]. Eurojust.europa.eu, 15. června 2010 [cit. 6. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.eurojust.europa.eu/press_releases/annual_reports/2009/Annual_Report_2009_EN.pdf>.

¹⁶⁰ PIKNA: *Evropský prostor svobody...*, s. 267.

¹⁶¹ VLASTNÍK: *Institucionální rámec spolupráce...*, s. 198.

¹⁶² Rozhodnutí Rady 2009/935/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví seznam třetích států a organizací, se kterými Europol uzavře dohody (Úř. věst. L 325, 11. 12. 2009, s. 12-13).

¹⁶³ Rozhodnutí Rady 2009/934/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají prováděcí pravidla upravující vztahy Europolu s partnery, včetně výměny osobních údajů a utajovaných informací (Úř. věst. L 325, 11. 12. 2009, s. 6-11).

¹⁶⁴ Rozhodnutí Rady 2001/264/ES ze dne 19. března 2001, kterým se přijímají bezpečnostní předpisy Rady týkající se utajovaných skutečností EU (Úř. věst. L 101, 11. 4. 2001, s. 1-66).

¹⁶⁵ Na seznamu třetích států, se kterými má Europol uzavřít dohody, jsou stanoveny následující země: Albánie, Austrálie, Bolívie, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Čína, Chorvatsko, Indie, Island, Izrael,

Z důvodu ochrany osobních údajů je omezena možnost užší spolupráce Europolu s nečlenskými státy Evropské unie a jejich vzájemné předávání informací. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že Europol je povinen pečlivě posoudit stav legislativního zabezpečení ochrany osobních údajů v třetí zemi, se kterou se chystá uzavřít smlouvu o spolupráci. Při posuzování vezme v úvahu regulační rámec a správní praxi dotyčné třetí strany v otázce ochrany údajů, včetně jakéhokoli existujícího nezávislého orgánu odpovědného za kontrolu v této oblasti. Vypracovaný posudek je adresován správní radě, která ještě předtím obdrží stanovisko od společného kontrolního orgánu.¹⁶⁶

V současné době má Europol uzavřeny operativní dohody s Austrálií, Kanadou, Chorvatskem, Islandem, Norskem, Švýcarskem a Spojenými státy americkými. Operativní dohody umožňují výměnu informací včetně osobních údajů. Naopak strategické dohody umožňují výměnu informací bez osobních údajů. Strategické dohody pak byly uzavřeny s Albánií, Bosnou a Hercegovinou, Kolumbií, Makedonií, Moldávií, Ruskem, Tureckem, Srbskem, Černou Horou a Ukrajinou.¹⁶⁷ Po uzavření dohody se informace předávají prostřednictvím určeného kontaktního místa uvedeného v dohodě.¹⁶⁸ Problematickou otázkou se stala dohoda se Spojenými státy americkými, ve které jako jediné nebylo konkretizováno kontaktní místo. Tato dohoda se také vyhýbala problematice ochrany osobních údajů. Považuji za důležité upozornit i na chybějící konzultace Evropského parlamentu a kontrolu ze strany Evropského soudního dvora. Další nedostatky spočívaly v minimálním dohledu ze strany veřejnosti a v absenci institucionalizovaných garancí ochrany práv.¹⁶⁹ Ohledně zmíněné dohody zastávám podobný názor jako organizace Statewatch,¹⁷⁰ a to že je nedostačující pokud jde o právo na ochranu údajů.

Kanada, Kolumbie, Lichtenštejnsko, Maroko, Moldavsko, Monako, Norsko, Peru, Rusko, Spojené státy americké, Srbsko, Turecko a Ukrajina.

¹⁶⁶ GRÉGR, Vratislav. *Evropská policejní spolupráce v rámci Europolu* [online]. europeum.org, 13. července 2001 [cit. 5. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=409>.

¹⁶⁷ *International relationships – cooperation agreements* [online]. Europol.europa.eu, 5. ledna 2011 [cit. 9. ledna 2011]. Dostupné na <<http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=agreements>>.

¹⁶⁸ Dohoda s Austrálií byla podepsána 20. 2. 2007 a kontaktním místem se stala Australská federální policie, s Kanadou 21. 11. 2005 (kontaktním místem Královská kanadská jízdni policie), s Chorvatskem 13.1.2006 (Ministerstvo vnitra Chorvatské republiky), s Islandem 28.6.2001 (Národní komise islandské policie), s Norskem 28.6.2001 (Národní kriminální vyšetřovací služba), se Švýcarskem 24.9.2004 (Spolkový úřad policie), s USA 6.12.2001 (ve smlouvě není specifikováno kontaktní místo). Dodatková dohoda o výměně osobních dat a vztahujících se informací byla uzavřena mezi USA a Europolem 20. 12. 2002 v Kodani.

¹⁶⁹ NOVÁK, Daniel. *Aktuální otázky transferu osobních dat z EU do USA* [online]. Europeum.org, 15. 3. 2005 [cit. 5. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=769&lang=en>.

¹⁷⁰ Tato organizace se skládá z nezávislé skupiny vědců, právníků a akademiků a usiluje o zvýšení veřejného podvědomí a diskuzi o politice spravedlnosti a vnitřních věcí. Její analýza č. 15 se týká výměny osobních údajů mezi Europolem a USA. Dostupné na <<http://www.statewatch.org/analyses/no-15-analy.pdf>>.

3.3.1 Vztah s Interpolem

Mezi důležité partnery Europolu řadíme zvláště Mezinárodní organizaci kriminální policie (Interpol). Je třeba si uvědomit, že každý členský stát Evropské unie je zároveň členem Interpolu, což vede k užší spolupráci mezi těmito organizacemi. Zdvojení činností je zapříčiněno spíše ze strany jednotlivých států, než zmíněnými organizacemi. Důležitým krokem bylo uzavření dohody o vzájemné spolupráci,¹⁷¹ která je dobrým příkladem praktického uplatňování kooperace. Je však třeba vědět, že Europol se zabývá spíše informacemi operativního charakteru („soft“ informace), zatímco Interpol pracuje s informacemi, které není potřeba utajovat (například pátrání po osobách, které již byly obviněny ze spáchání trestného činu). Interpol tedy shromažďuje převážně informace o již známých faktech, které bychom mohly označit termínem „hard“ informace.¹⁷²

Účelem jejich vzájemné dohody je vytvořit a udržet mezi sebou spolupráci s cílem zvýšit efektivitu v boji proti závažným formám mezinárodní trestné činnosti. Dohoda obsahuje pravidla pro výměnu operativních, strategických a technických informací. Tato výměna má vést k účinné koordinaci činností obou organizací a k rozvoji společných norem, akčních plánů, vzájemného školení a vědeckého výzkumu. V neposlední řadě upravuje dohoda také výměnu styčných důstojníků. Spolupráce těchto dvou institucí poukazuje na potřebu uplatňovat v mezinárodní trestné oblasti společné strategické postupy, jak na regionální, tak na celosvětové úrovni.¹⁷³

Myslím si, že obě organizace mají ideální pozici, aby spojili své síly za účelem globální politické reakce na organizovanou trestnou činnost a terorismus. Za důležitý krok považují zřízení styčného úřadu Interpolu v ústředí Europolu. Tento styčný úřad poskytuje podporu v oblasti komunikace týkající se projektů a analýz trestné činnosti mezi generálním sekretariátem Interpolu v Lyonu a základnou Europolu v Haagu. Na rozdíl od vztahu Europolu a Eurojustu chtějí tyto dvě organizace co nejvíce spolupracovat v zájmu zajištění kvalitní integrované činnosti donucovacích orgánů v Evropě. Jako příklad si uveďme novou společnou iniciativu Europolu a Interpolu v boji proti hrozbám pirátství v Adenském zálivu.¹⁷⁴

---

¹⁷¹ Dohoda mezi Interpolem a Eupolem. Brusel, 5. listopadu 2001.

¹⁷² LIŠKA, Přemysl. *Plnoprávný člen Europolu* [online]. Mvcr.cz, 1. června 2004 [cit. 5. ledna 2011]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/casopisy/pol/0406/europop_info.html>.

¹⁷³ PIKNA: *Evropský prostor svobody...*, s. 266.

¹⁷⁴ *Europol and INTERPOL agree to enhance co-operation for the benefit of their member states* [online]. Interpol.int, 16. prosince 2009 [cit. 7. ledna 2011]. Dostupné na <<http://www.interpol.int/Public/ICPO/PressReleases/PR2009/PR2009117.asp>>.

3.3.2 Vztah s dalšími mezinárodními organizacemi

Obdobné smlouvy o spolupráci uzavřel Europol i s některými dalšími mezinárodními organizacemi. Hlavním účelem této spolupráce je především společné sdílení informací, které mají kriminální a policejní charakter, a to zejména v oblasti boje s organizovaným zločinem. Europol uzavřel dohodu například se Světovou celní organizací,¹⁷⁵ se kterou úzce spolupracuje v boji proti závažné mezinárodní organizované trestné činnosti a to zejména v oblasti nedovolené výroby cigaret.¹⁷⁶ Europol a Světová celní organizace se od podpisu dohody pravidelně radí o politických otázkách a záležitostech společného zájmu za účelem dosažení jejich cílů a koordinace jejich činnosti.

Dalším důležitým partnerem Europolu je Organizace spojených národů a to prostřednictvím svého Úřadu pro drogy a kriminalitu (UNODC). Dohoda mezi těmito organizacemi byla uzavřena ještě před rozšířením o deset nových členských států Evropské unie v roce 2004.¹⁷⁷ Boj proti obchodu s drogami či lidmi, organizovaný zločin či terorismus vyžadují silné partnerství ve všech částech světa. Je proto nezbytné, aby mezinárodní organizace posilovaly spolupráci a koordinaci jejich činnosti v boji proti těmto jevům trestné činnosti. Europol a UNODC se dohodly na zlepšení spolupráce v oblastech společného zájmu, jako je shromažďování přesných údajů a statistik o trestné činnosti a trestných činech, včasná identifikace stávajících i nových trendů, strategická analýza těchto informací a jejich rychlé a efektivní vyhlášení.¹⁷⁸

---

¹⁷⁵ Dohoda mezi Světovou celní organizací (WCO) a Evropským policejním úřadem (Europol), 13. června 2002.

¹⁷⁶ *International co-operation* [online]. Wcoomd.org, 7. ledna 2011 [cit 10. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.wcoomd.org/home_epoverviewboxes_epinternationalcooperation.htm>.

¹⁷⁷ Dohoda mezi Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu a Evropským policejním úřadem, Vídeň 16. března 2004.

¹⁷⁸ *United Nations and Europol Expand Partnership against Organized Crime* [online]. Unis.unvienna.org, 16. dubna 2004 [cit. 10. ledna 2011]. Dostupné na <<http://www.unis.unvienna.org/unis/en/pressrels/2004/uniscp472.html>>.

Závěr

Mezinárodní organizovaná trestná činnost narostla do globálních rozměrů a dostatečná obrana proti ní není již jen záležitostí regionální nebo národní odezvy. Moderní organizovaný zločin plně využívá nových postupů, které mu poskytuje současný globalizovaný svět, a proto se celosvětová spolupráce stala otázkou životní důležitosti. Pachatelé teroristických útoků, které se odehrály v posledních letech, nám jasně ukázali, že neváhají využít nových možností, které jim skýtají nejnovější technologie. Zrušení vnitřních hranic mezi členskými státy Evropské unie zvýšilo různá rizika a zároveň snížilo míru bezpečnosti jednotlivých států. Bylo tedy nezbytně nutné přijmout účinná bezpečnostní opatření, což předpokládalo spolupráci mezi členskými státy v oblasti vnitra a justice. Složitost boje s organizovanou přeshraniční trestnou činností vyžaduje, aby se proti ní bojovalo rovněž organizovaně na mezinárodní úrovni. Evropský policejní úřad vznikl s cílem vytvořit v rámci Evropské unie instituci, která by umožňovala donucovacím orgánům členských států rychlou a ucelenou spolupráci zejména v oblasti boje s organizovaným zločinem.

Evropská unie si vytyčila jako jeden ze svých významných cílů vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém by všem občanům zajistila vysokou úroveň bezpečnosti. Aby mohlo dojít k realizaci tohoto cíle, musí existovat účinná spolupráce v oblasti justice a vnitra. Zpočátku začala fungovat neformální spolupráce v rámci skupiny TREVI, která byla následně obsahově vtělena do činnosti Europolu. Svoji omezenou činnost zahájil Europol jako protidrogová jednotka, jejíž prvotní úlohou bylo organizování výměny informací v oblasti nelegálního obchodu s drogami. V té době však členské státy nebyly vůbec připraveny vzdát se své národní suverenity a již během přípravy Maastrichtské smlouvy jasně naznačily, že za žádných okolností nechtějí vytvořit evropskou policejní instituci, která by měla disponovat výkonnou pravomocí. Úmluva o zřízení Europolu upravila mandát, organizaci a cíle této instituce takovým způsobem, aby vyhověla podmínkám členských států, a tak nic nebránilo tomu, aby Europol zahájil svoji činnost v plném rozsahu.

Členské státy však brzy po podpisu úmluvy zjistily, že Europol je hodně vzdálený od národních policejních sborů a není proto schopen přispět v boji proti organizovanému zločinu. Z tohoto důvodu mu členské státy dodatečně svěřily operační pravomoc. Z původního pojetí, kdy byl Europol chápán pouze jako instituce, která je založena za účelem výměny policejních informací, se tedy stal orgánem, jež má informace nejen evidovat, ale i zpracovávat a využívat je k policejním operativním a vyšetřovacím úkonům. Následný tlak některých států na užší spolupráci a na rozšiřování pravomocí v této oblasti za účelem účinnějšího řešení společných

problémů vedl ke změnám, které se podařilo prosadit prostřednictvím Amsterodamské smlouvy. Podstatnou změnou bylo stanovení nového cíle, a to vytvoření „prostoru svobody, bezpečnosti a práva“, při jehož realizaci byla Europolu přisouzena jedna z rozhodujících úloh. Smlouva navíc zakotvila právní základ pro budoucí možné rozšíření pravomocí Europolu, a to dokonce nad rámec předpokládaný jeho základajícím dokumentem. Předpověděla zejména možnost účastnit se operativních akcí společných týmů. Společné vyšetřovací týmy představují významnou změnu, protože umožňují cizím orgánům spolupodílet se na národním vyšetřování. Tento nový právní nástroj představuje novou cestu při účinném využívání policejních možností a role Europolu je významná zejména pro jeho fungování. Centralizace a analýza informací a jejich organizované předávání vnitrostátním orgánům jsou totiž nezastupitelné jak pro včasné vytvoření týmu, tak i pro jeho činnost.

Zvláštního významu a poslání se Europolu dostalo po teroristických útocích na Spojené státy americké 11. září 2001, kdy byla v jeho rámci zřízena zvláštní protiteroristická skupina. Rychle se měnící situace v Evropské unii, nové druhy trestné činnosti a nové teroristické hrozby vyžadovaly, aby Europol rozšířil své pravomoci a přizpůsobil své metody činnosti daleko pružnějším mechanismům. Právní rámec v podobě úmluvy o Europolu však znesnadňoval jakoukoli aktualizaci nebo úpravu jeho pravomocí. Podle úmluvy musela být jakákoli změna jednomyslně schválena Radou a následně ratifikována každým členským státem, což představovalo složitý a velmi zdoluhavý proces.

Současná právní úprava se řídí rozhodnutím Rady o zřízení Europolu. Toto rozhodnutí úspěšně nahradilo původní úmluvu o Europolu, a to prostřednictvím institutu univerzálního právního nástupnictví, který zaručuje nedotknutelnost právní síly dříve uzavřených smluv. Kladně hodnotím i pečlivě zvážena přechodná ustanovení, jež poskytla Europolu a jeho partnerům právní jistotu a zároveň zajistila, aby nedošlo k žádnému negativnímu ovlivnění běžného fungování Europolu v důsledku změny jeho právního rámce. Hlavní výhodou přijatého rozhodnutí se s ohledem na obtíže související s prosazováním změn úmluvy stala skutečnost, že tento nástroj nemusí být ratifikován každým členským státem a je tak možno relativně rychle reagovat na měnící se situaci. Tato změna vyřešila problém častého zablokování návrhů a umožnila rozhodovat účinněji, transparentněji a více demokraticky.

Zřízením Europolu jako agentury Evropské unie, která je financována z unijního rozpočtu, výrazně posílila úloha Evropského parlamentu. Nejvýznamněji se však nová právní úprava dotkla vazby mezi Eupolem a Komisí, která disponuje celou řadou oprávnění a nově je zastoupena i ve správní radě Europolu. V některých souvislostech bychom dokonce mohli hovořit o dvojnásobném posílení pravomocí Komise.

Od vstupu Maastrichtské smlouvy v platnost, která vytvořila základ pro rozvoj evropské legislativy v oblasti organizované trestné činnosti, se dodnes podařilo vytvořit za relativně krátké časové období mnoho účinných nástrojů, které slouží pro boj s organizovaným zločinem. Za hlavní společný znak všech iniciativ Evropské unie bych označila důraz na kooperační přístup v boji proti tomuto fenoménu. Tím myslím institucionální a finanční podporu policejní a justiční spolupráce členských států v rámci Europolu a Eurojustu. Dalším společným znakem je využívání informačních systémů pro vkládání, uchovávání a předávání důležitých informací o osobách a předmětech zapojených do trestné činnosti. Konkrétním případem je zřízení a rozvoj počítačového systému Europolu, který nepochybně umožňuje rychlejší a efektivnější práci při potlačování organizovaného zločinu.

Přijetím Lisabonské smlouvy došlo ke změnám v celé struktuře Evropské unie. Nově byla zrušena třípilířová struktura a tím nastaly v mnohých ohledech změny i pro oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Odstranění pilířové struktury mělo za následek posílení pravomocí Evropské unie v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Na základě předchozí právní úpravy byly změny přijímány ve formě mezivládních dohod. Tento princip vyžadoval jednomyslné schválení právních aktů třetího pilíře všemi členskými státy a odpovídal mezivládnímu typu spolupráce. Zásadní rozdíl, který přinesla Lisabonská smlouva, spočívá v tom, že oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech byla přenesena z původní Smlouvy o Evropské unii do nové Smlouvy o fungování Evropské unie. Jednomyslnost se nově stala spíše výjimkou a jako pravidlo se zavedlo hlasování kvalifikovanou většinou. Touto cestou lze snadněji dosáhnout v oblasti policejní spolupráce dalšího rozvoje, což je podle mého názoru velmi přínosné. „Komunitarizace“ této oblasti přinese s velkou pravděpodobností pozitivní výsledky, ale zároveň se zcela jistě setkáme s kritikou na adresu rozšiřování nadstátnosti a přenesení výkonu části státní suverenity. Dovolím si prohlásit, že právě v oblasti policejní spolupráce můžeme očekávat mnohá pozitiva a naopak jen nezbytné omezení suverenity. Toto tvrzení opírám zejména o skutečnost, že se stále jedná o spolupráci, kde každá operativní akce Europolu musí být vedena v součinnosti s vnitrostátními orgány. V souladu s přáním členských států již při prvotním formování této instituce, zůstává i nadále Europolu zcela zapovězeno používání donucovacích opatření. Výhodu spatřuji zejména v tom, že zmíněná spolupráce přispívá k součinnosti v prostoru bez vnitřních hranic, kde by jinak současně působilo mnoho nedostatečně koordinovaných policejních orgánů.

Další značný přínos nové právní úpravy spatřuji v rozšíření mandátu Europolu i na ty oblasti trestné činnosti, které pouze úzce nesouvisí s organizovanou trestnou činností. Europol tak bude moci snadněji poskytovat podporu členským státům při přeshraničním vyšetřování trestných činů, u kterých není od samého počátku zcela jasné, zda se skutečně jedná o organizovanou trestnou činnost.

Europol byl dříve mezivládní organizací s omezeným členstvím, nyní je však specializovanou agenturou Evropské unie v oblasti prosazování práva. Europol je jedním z největších center analytických schopností v Evropské unii a jeho kvalitní analýza vede k úspěšným operativním výsledkům. Zaměstnanci sice nemají přímou pravomoc zatýkat, přesto podporují členské státy tím, že koordinují operace, shromažďují, analyzují a šíří potřebné informace. Experti a analytici Europolu se zapojují do společných vyšetřovacích týmů, které pomáhají při řešení případů trestné činnosti v členských státech. Agentura využívá schopností a odborných znalostí více jak šesti stovek zaměstnanců, kteří každoročně řeší přes deset tisíc případů. Jejich práce vedla již k narušení mnoha teroristických sítí a k zatčení tisíců nebezpečných zločinců. Europol je dnes moderní agenturou, která zaujímá přední místo v oblasti spolupráce při prosazování práva v Evropě.

Organizovaný zločin nezná hranice států, a proto je nezbytné, aby byl Europol v kontaktu se subjekty, které mohou přispět v boji proti organizované trestné činnosti. Spolupráce donucovacích orgánů na území Evropské unie představuje základní kámen bezpečnosti v rámci ochrany prostoru svobody, bezpečnosti a práva. V Europolu se nachází styční důstojníci ze všech členských států Evropské unie, kteří zastupují orgány příslušné pro mezinárodní spolupráci. Styční důstojníci spolu s dalšími úředníky, analytiky a odborníky zaručují rychlou, účinnou a spolehlivou spolupráci, která je založena na osobním kontaktu a vzájemné důvěře. Europol je institucionálním vyjádřením policejní spolupráce v rámci Evropské unie a jako takový úzce spolupracuje s členskými i nečlenskými státy, ostatními agenturami a také s mezinárodními organizacemi. Jako vhodný příklad dobrého uplatňování kooperace považují dohodu o vzájemné spolupráci mezi Interpolem a Europolem, která poukazuje na potřebu společných postupů v oblasti mezinárodní trestné činnosti nejen na regionální, ale také na celosvětové úrovni.

Při psaní této práce jsem do značné míry využívala internetové zdroje, a to jak z důvodu nedostatku jiného druhu odborné literatury k tomuto tématu, tak i pro aktuálnost nových právních úprav. Zejména v třetí kapitole, kde je pojednáno o současných vztazích Europolu s ostatními subjekty, bylo vhodné využít především oficiální internetové stránky evropských institucí (Europol, Eurojust, Evropská policejní akademie), kde jsou kromě

základních informací zveřejněné potřebné právní předpisy, výroční zprávy a jiné dokumenty, jako například dohody o spolupráci, které jsem ve své práci využila. Pracovala jsem s velkým množstvím sekundárních právních předpisů, které byly vydané v souvislosti s Europolem. Většina těchto dokumentů je snadno dostupná i v českém jazyce, a to z Úředního věstníku Evropské unie, který je veřejně přístupný prostřednictvím databáze EUR-lex.

V posledních letech došlo ve fungování Europolu k mnoha změnám a lze předpokládat, že budoucí vývoj přinese další pozitivní výsledky. Názory na charakter a budoucnost Europolu se však podstatně liší. Základní myšlenkou při založení tohoto orgánu byla výměna policejních informací. Europol však jako důležitý nástroj unijní politiky v policejní oblasti přesáhl své původní poslání a význam. Nyní má informace nejen evidovat, ale i zpracovávat a využívat je k operativním a vyšetřovacím úkonům. Přiznání hlavní úlohy Europolu v oblasti policejní spolupráce a neustále se rozšiřující pravomoci se promítají do federalistické vize některých příznivců evropské integrace. Podle mého názoru je však správné, že koncept evropské federální policie zůstává doposud jen v rovině úvah. Souhlasím s názorem, že Europol by měl zůstat spíše policejní ústřednou, než se stát policií v pravém slova smyslu.

Od svého založení se Europol stal důležitou organizací a jeho roli v systému vnitřní bezpečnosti Evropské unie by bylo jen velmi obtížné nahradit. V nadcházejících letech se hodlá prioritně zaměřit na zájmy a potřeby občanů a dalších osob, za které Evropská unie nese zodpovědnost. Europol se má stát centrem pro výměnu informací mezi donucovacími orgány členských států a základnou pro poskytování služeb v oblasti vymáhání práva. O budoucím právním rámci této agentury má být rozhodnuto prostřednictvím nařízení Evropského parlamentu a Rady v rámci řádného legislativního postupu. Má zde být vymezena struktura, fungování, oblast činnosti a úkoly Europolu. Toto nařízení má také stanovit způsoby kontroly Europolu Evropským parlamentem, do níž budou zapojeny i vnitrostátní parlamenty. Vzhledem k tomu, že nová právní úprava v podobě rozhodnutí Rady začala platit nedávno, předpokládám, že se s přípravou nového nařízení nebude spěchat. Tuto domněnku mi potvrzuje i samotné rozhodnutí, jehož platnost není časově omezena. To ovšem nemění nic na skutečnosti, že přijetí zmíněného nařízení je do budoucna stanovenou povinností.

Použité zdroje

Monografie

- [1] FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s.
- [2] FIJNAUT, Cyrille. Police Co-operation and the Area of Freedom, Security and Justice. In WALKER, Neil. *Europe's Area of Freedom, Security, and Justice*. USA: Oxford University Press, 2004. 241- 282 s.
- [3] FIJNAUT, Cyrille. The „Communitization“ of Police Cooperation in Western Europe“, In SCHERMERS, Henry a kol. *Free Movement of Persons in Europe*. Dordrecht: Marinus Nijhoff Publishers, 1993. 641 s.
- [4] FRIES, Fabrice. *Velké evropské rozpravy*. Praha: HZ Editio. 1998, 372 s.
- [5] GUEYDAN, Claudie. Cooperation between Member States of the European Community in the Fight against Terrorism. In: HIGGINS, Rosalyn, FLORY, Maurice. *Terrorism and International Law*. London: Routledge. 1997. 382 s.
- [6] HAD, Miroslav, PIKNA, Bohumil. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky v editačním oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2001. 86 s.
- [7] KLOUČKOVÁ, Světlana. Harmonizace skutkové podstaty trestného činu nedovoleného obchodu s drogami. In TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha a.s., 2009. s. 269- 287
- [8] KMEC, Jiří. *Evropské trestní právo: Mechanismy europeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 230 s.
- [9] KŘEPELKA, Filip. Europol jako policie nadnárodního celku. In DANČÁK, Břetislav, ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Bezpečnost České republiky: právní aspekty situace po 11. září 2001*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 214- 222 s.
- [10] PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva prizmatem lisabonské smlouvy*. 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010. 422 s.
- [11] PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. 1. vydání. Praha: Linde, 2006. 407 s.
- [12] PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 4. dopracované, konsolidované vydání. Praha: Linde Praha, 2007. 511 s.

- [13] PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2006. 479 s.
- [14] SCHEU, Harald Christian. Harmonizace skutkové podstaty terorismu, praní peněz a nelegální migrace: Terorismus. In TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha, 2009. 459 s.
- [15] ŠTURMA, Pavel a kol. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 378 s.
- [16] VLASTNÍK, Jiří. Evropská justiční spolupráce v rámci Eurojustu. In TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha a.s., 2009. s. 376- 405.
- [17] VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: vydala Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008. 284 s.
- [18] WALKER, Neil. *Europe's Area of Freedom, Security, and Justice*. USA: Oxford University Press, 2004. 289 s.

Primární legislativa

- [1] Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty, Amsterdam 2. října 1997 (Úř. věst. C 340, 10. 11. 1997)
- [2] Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie (Úř. věst. C 83, 30. 3. 2010)
- [3] Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, Lisabon 13. prosince 2007 (Úř. věst. C 306, 17. 12. 2007)
- [4] Smlouva o Evropské unii (92/ C 191/01), Maastricht 7. února 1992 (Úř. věst. C 191, 29. 7. 1992)
- [5] Smlouva z Nice, pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvu o založení Evropských společenství a některé související akty, Nice 26. února 2001 (Úř. věst. C 80, 10. 3. 2001)

Sekundární legislativa

- [1] Action plan of the Council and the Commission on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice- Text adopted by the Justice and Home Affairs Council of 3 December 1998 (Úř. věst. C 19, 23. 1. 1999, s. 1-15).

- [2] Akční plán Rady a Komise, kterým se provádí Haagský program o posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii (Úř. věst. C 198, 12. 8. 2005 s. 1-22).
- [3] Akt Rady z 3. prosince 1998 stanovující služební řád aplikovatelný na zaměstnance Europolu (Úř. věst. C 26, 30. 1. 1999, s. 23- 81).
- [4] Akt Rady ze dne 6. dubna 2009 o jmenování ředitele Europolu (Úř. věst. C 111, 15. 5. 2009, s. 4).
- [5] Akt sboru vedení Europolu ze dne 15. října 1998, týkající se práv a povinností styčných důstojníků (Úř. věst. C 026, 30. 1. 1999, s. 86- 88).
- [6] Akt společného kontrolního orgánu Europolu č. 29/2009 ze dne 22. června 2009 o přijetí jeho jednacího řádu (text s významem pro EHP) 2010/ C 45/02 (Úř. věst. C 45, 23. 2. 2010 s. 2- 13).
- [7] Finanční nařízení pro Europol 2010/ C 281/01 (Úř. věst. C 281, 16. 10. 2010 s. 1- 26).
- [8] Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii (Úř. věst. C 53, 3. 1. 2005).
- [9] Interinstitucionální dohoda mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o rozpočtové kázní a řádném finančním řízení – Prohlášení (Úř. věst. C 139, 14. 6. 2006, s. 1- 17).
- [10] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1920/2006 ze dne 12. prosince 2006 o Evropském monitorovacím centru pro drogy a drogovou závislost (Úř. věst. L 376, 27. 12. 2006, s. 1-13).
- [11] Nařízení Rady (EHS, Euratom, ESUO) č. 259/68 ze dne 29. února 1968 Služební řád úředníků Evropských společenství a pracovní řád ostatních zaměstnanců Evropských společenství (Úř. věst. L 56, 4. 3. 1968).
- [12] Nařízení Rady (ES) č 2007/2004 ze dne 26. října 2004 o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (Úř. věst. L 349, 25. 11. 2004, s. 1-11).
- [13] Návrh legislativního usnesení Evropského parlamentu k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Dohody mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o zpracování a předávání údajů o finančních transakcích z Evropské unie do Spojených států pro účely Programu sledování financování terorismu (11222/1/2010REV 1 a COR 1- C7- 0158/2010- 2010/0178(NLE)) ze dne 5. 7. 2010.
- [14] Návrh rozhodnutí Rady, kterým se zřizuje Evropský policejní úřad (Europol) předložený v Bruselu dne 20. 12. 2006 KOM(2006) 817 v konečném znění.
- [15] Pracovní dokument útvarů Komise (SEK (2006) 1683 ze dne 20. prosince 2006).
- [16] Pracovní dokument útvarů Komise (SEK (2006) 851 ze dne 21. června 2006).

- [17] Pravidla pro přístup k dokumentům Europolu 2007/C 72/17 (Úř. věst. C 72, 29. 3. 2007 s. 37- 40).
- [18] Protokol č. 7 o výsadách a imunitách Evropské unie (konsolidované znění) (Úř. věst. C 115, 9. 5. 2008, s. 266- 272).
- [19] Protokol k Úmluvě o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, vypracovaný Radou v souladu s článkem 34 Smlouvy o Evropské unii. (Úř. věst. C 326, 21. 11. 2001, s. 2-8).
- [20] Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech (Úř. věst. L 162, 20. 6. 2002, s. 1-3).
- [21] Rozhodnutí Komise 1999/352/ES, ESUO, Euratom ze dne 28. dubna 1999 o zřízení Evropského policejního úřadu pro boj proti podvodům (OLAF) (Úř. věst. L 136, 31. 5. 1999, s. 20-22).
- [22] Rozhodnutí Rady 2001/264/ES ze dne 19. března 2001, kterým se přijímají bezpečnostní předpisy Rady týkající se utajovaných skutečností EU (Úř. věst. L 101, 11. 4. 2001, s. 1-66).
- [23] Rozhodnutí Rady 2003/170/SVV ze dne 27. února 2003 o společném využívání styčných důstojníků vyslaných do zahraničí donucovacími orgány členských států (Úř. věst. L 67, 12. 3. 2003, s. 27- 30).
- [24] Rozhodnutí Rady 2005/681/SVV ze dne 20. září 2005 o zřízení Evropské policejní akademie (EPA) a o zrušení rozhodnutí 2000/820/SVV (Úř. věst. L 256, 1. 10. 2005, s. 63-70).
- [25] Rozhodnutí Rady 2006/560/SVV ze dne 24. července 2006, kterým se mění rozhodnutí 2003/170/ SVV o společném využívání styčných důstojníků vyslaných do zahraničí donucovacími orgány členských států (Úř. věst. L 219, 10. 8. 2006, s. 31- 32).
- [26] Rozhodnutí Rady 2009/934/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají prováděcí pravidla upravující vztahy Europolu s partnery, včetně výměny osobních údajů a utajovaných informací (Úř. věst. L 325, 11. 12. 2009, s. 6-11).
- [27] Rozhodnutí Rady 2009/935/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví seznam třetích států a organizací, se kterými Europol uzavře dohody (Úř. věst. L 325, 11. 12. 2009, s. 12-13).
- [28] Rozhodnutí Rady 2009/936/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají prováděcí pravidla pro analytické pracovní soubory Europol (Úř. věst. L 325, 11. 12. 2009, s. 14-22).
- [29] Rozhodnutí Rady 2009/968/SVV ze dne 30. listopadu 2009, kterým se přijímají pravidla o důvěrnosti informací Europolu (Úř. věst. L 332, 17. 12. 2009 s. 17-22).

- [30] Rozhodnutí Rady ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti (Úř. věst. L 63, 6. 3. 2002).
- [31] Rozhodnutí Rady ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol) 2009/371/SVV (Úř. věst. L 121, 15. 5. 2009, s. 37- 66).
- [32] Rozhodnutí správní rady Europolu 2009/1010/SVV ze dne 4. června 2009 o podmínkách týkajících se zpracování údajů na základě čl. 10 odst. 4 rozhodnutí o Europolu (Úř. věst. L 348, 29. 12. 2009 s. 1-2).
- [33] Rozhodnutí správní rady Europolu 2009/1011/SVV ze dne 4. června 2009, kterým se zavádějí pravidla pro výběr, prodloužení funkčního období a odvolání ředitele a zástupců ředitele (Úř. věst. L 348, 29. 12. 2009 s. 3-8).
- [34] Rozhodnutí správní rady Europolu ze dne 20. března 2007, kterým se stanoví pravidla upravující dohody, jimiž se řídí administrativní uplatňování účasti úředníků Europolu ve společných vyšetřovacích týmech (Úř. věst. C 72, 29. 3. 2007, s. 35-36).
- [35] Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Poskytování prostoru svobody, bezpečnosti a práva evropským občanům: Akční plán provádění Stockholmského programu, v Bruselu ze dne 20. 4. 2010 (KOM(2010) 171 v konečném znění).
- [36] Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Digitální agenda pro Evropu (KOM(2010) 245 v konečném znění).
- [37] Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o úloze Eurojustu a Evropské soudní sítě v boji proti terorismu a organizovanému zločinu v Evropské unii (KOM(2007) 644 v konečném znění).
- [38] Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu z 10. května 2005 „Haagský program: deset priorit pro nadcházejících pět let – Partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva“ (KOM(2005) 184 v konečném znění).
- [39] Společná akce ze dne 10. března 1995 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii týkající se Protidrogové jednotky Europolu (95/73/JHA (459X0073) (Úř. věst. L 62 z 20. 3. 1995, s 1-3).
- [40] Společná akce ze dne 14. října 1996 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o společném rámci pro iniciativy členských států týkajících se styčných důstojníků (Úř. věst. L 268 19. 10. 1996, s. 2-4).
- [41] Společná akce ze dne 16. prosince 1996 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, kterou se rozšiřuje působnost protidrogové jednotky Europolu (Úř. věst. L 342 z 31. 12. 1996, s. 4).

- [42] Správní rada Europolu – Jednací řád (2010/C 46/08), (Úř. věst. C 46, 24. 2. 2010, s. 8-10).
- [43] Stanovisko evropského inspektora ochrany údajů k návrhu rozhodnutí Rady, kterým se zřizuje Evropský policejní úřad (Europol)- KOM(2006) 817 v konečném znění (Úř. věst. C 255, 27. 10. 2007, s. 13-17).
- [44] Stockholmský program - otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je (Úř. věst. C 115, 4. 5. 2010, s. 1- 38).
- [45] Úmluva o vzájemné pomoci a spolupráci mezi celními správami, vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii (Úř. věst. C 24, 23. 1. 1998, s. 2-22).
- [46] Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, vypracovaná Radou na základě článku 34 Smlouvy o Evropské unii (Úř. věst. C 197, 12. 7. 2000, s. 3-23).
- [47] Úmluva založená na článku K.3 Smlouvy o založení Evropské unie o zřízení Evropského policejního úřadu (Úmluva o Europolu) (Úř. věst. C 316, 27. 11. 1995).
- [48] Usnesení Rady ze dne 26. února 2010 o vzorové dohodě o vytvoření společného vyšetřovacího týmu (SVT), (2010/C 70/01) (Úř. věst. C 70, 19. 3. 2010, s. 1-12).
- [49] Zpráva Evropského parlamentu ze dne 15. 11. 2007 (A6/2007/447) o návrhu rozhodnutí Rady, kterým se zřizuje Evropský policejní úřad (KOM(2006)0817–2006/0310(CNS)).

Smlouvy a dohody

- [1] Agreement between the Kingdom of Norway and the European Police Office, Stockholm 28. června 2001.
- [2] Agreement between the Republic of Iceland and the European Police Office, Stockholm 28. června 2001.
- [3] Agreement between the Swiss Confederation and the European Police Office, Bern 24. září 2004.
- [4] Agreement between the United States of America and the European Police Office, Brusel 6. prosince 2001.
- [5] Agreement on Operational and Strategic Cooperation between Australia and the European Police Office, Hague 20. února 2007.
- [6] Agreement on Operational and Strategic Cooperation between The Government of Canada and the European Police Office, Hague 21. listopadu 2005.
- [7] Agreement on Operational and Strategic Cooperation between the Republic of Croatia and the European Police Office, Vídeň 13. ledna 2006.

- [8] Dohoda mezi Eurojustem a Europol, Haag 1. října 2009.
- [9] Dohoda mezi Europol a Evropskou centrální bankou, Frankfurt nad Mohanem 13. prosince 2001.
- [10] Dohoda mezi Europol a Evropským anti-korupčním úřadem, Brusel 8. dubna 2004.
- [11] Dohoda mezi Europol a Evropským monitorovacím centrem pro drogy a drogovou závislost, Brusel 19. listopadu 2001.
- [12] Dohoda mezi Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU a Europol, Varšava 28. března 2008.
- [13] Dohoda mezi Evropskou policejní akademií a Europol, Haag 19. října 2007.
- [14] Dohoda mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o zpracování a předávání údajů o finančních transakcích z Evropské unie do Spojených států pro účely Programu sledování financování terorismu (Úř. věst. L 195, 27. 7. 2010, s. 5- 14).
- [15] Dohoda mezi Interpolem a Europol. Brusel, 5. listopadu 2001.
- [16] Dohoda mezi Světovou celní organizací (WCO) a Evropským policejním úřadem (Europol), 13. června 2002.
- [17] Dohoda mezi Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu a Evropským policejním úřadem, Vídeň 16. března 2004.
- [18] Dohoda o spolupráci mezi Evropskou komisí a Europol, Brusel 18. února 2003.
- [19] Dohoda o vzájemné právní pomoci mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými (Úř. věst. L 181, 19. 7. 2003, s. 34).
- [20] Smlouva mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Španělským královstvím, Francouzskou republikou, Lucemburským velkovévodstvím a Rakouskou republikou o prohloubení přeshraniční spolupráce, zejména za účelem potírání terorismu, přeshraniční kriminality a nelegální migrace. Prům 27. května 2005
- [21] Supplemental agreement between the Europol police office and the United States of America on the exchange of personal data and related information. Kodaň 20. prosince 2002.

Internetové zdroje

- [1] *Analyza dopadů Lisabonské smlouvy (leden 2010)* [online] vlada.cz, 18. ledna 2010 [cit. 12. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

- [2] *Annual Report 2009* [online]. Eurojust.europa.eu, 15. června 2010 [cit. 6. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.eurojust.europa.eu/press_releases/annual_reports/2009/Annual_Report_2009_EN.pdf>.
- [3] *Europol and INTERPOL agree to enhance co-operation for the benefit of their member states* [online]. Interpol.int, 16. prosince 2009 [cit. 7. ledna 2011]. Dostupné na <<http://www.interpol.int/Public/ICPO/PressReleases/PR2009/PR2009117.asp>>.
- [4] *Europol review: General Report on Europol Activities* [online]. Europol.europa.eu, 15. listopadu 2010 [cit. 6. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.europol.europa.eu/publications/Annual_Reports/Europol_Review_2009.pdf>.
- [5] *EUROPOL v novém* [online]. policie.cz, 14. prosince 2010 [cit. 20. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/europol-v-novem.aspx>>.
- [6] GRÉGR, Vratislav. *Evropská policejní spolupráce v rámci Europolu* [online]. europeum.org, 13. července 2001 [cit. 5. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=409>.
- [7] *International co-operation* [online]. Wcoomd.org, 7. ledna 2011 [cit. 10. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.wcoomd.org/home_epoverviewboxes_epinternationalcooperation.htm>.
- [8] *International relationships – cooperation agreements* [online]. Europol.europa.eu, 5. ledna 2011 [cit. 9. ledna 2011]. Dostupné na <<http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=agreements>>.
- [9] LIŠKA, Přemysl. *Plnoprávný člen Europolu* [online]. Mvcr.cz, 1. června 2004 [cit. 5. ledna 2011]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/casopisy/pol/0406/europop_info.html>.
- [10] MALÍKOVÁ, Jana. *Ministr vnitra Martin Pecina jednal v Haagu o budoucnosti Europolu* [online]. Mvcr.cz, 14. prosince 2010 [cit. 20. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/mvcren/article/ministr-vnitra-martin-pecina-jednal-v-haagu-o-budoucnosti-europolu.aspx>>.
- [11] MAREŠ, Miroslav. *Protiteroristická politika Evropské unie* [online]. muni.cz, 15. března 2007 [14. prosince 2010]. Dostupné na <socstudia.fss.muni.cz/pristup.php?soubor=080303154844.pdf>.
- [12] NOVÁK, Daniel. *Aktuální otázky transferu osobních dat z EU do USA* [online]. Europeum.org, 15. března 2005 [cit. 5. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=769&lang=en>.

- [13] PIKNA, Bohumil. *Základní terminologie oblasti justice a vnitřních věcí: Část IV. - Policejní spolupráce*. [online]. polac.cz, 29. července 1995 [cit. 15. prosince 2010] Dostupné na <http://www.polac.cz/eu/zakl_term/cast_5.html>.
- [14] *Policejní spolupráce v EU*. [online]. mvcr.cz, 9. prosince 2010 [cit. 13. prosince 2010]. Dostupné na <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/policejni.html>>.
- [15] *Pracovní dokument týkající se rozhodnutí Rady o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti*. [online] europarl.europa.eu, 10. dubna 2007 [cit. 8. prosince 2010] Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/660/660824/660824cs.pdf>.
- [16] *Právní základy činnosti*. [online]. policie.cz, 6. prosince 2010 [cit. 15. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/pravni-zaklady-cinnosti.aspx>>.
- [17] *Profil Europolu* [online]. Europol.europa.eu, 14. prosince 2010 [cit. 20. prosince 2010]. Dostupné na <http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts_cs&language=cs>.
- [18] *Příručka společných vyšetřovacích týmů, vydána jako příloha dokumentu Rady Evropské unie 13598/09* [online]. Europol.europa.eu, 19. ledna 2010 [cit. 22. prosince 2010]. Dostupná na <<http://www.europol.europa.eu/jit/manual/cs.pdf>>.
- [19] *Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě- Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: pět kroků směrem k bezpečnější Evropě* [online]. Europa.eu, 22. listopad 2010 [cit. 22. prosinec 2010]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0673:FIN:CS:PDF>>.
- [20] *Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: Směrem k evropskému modelu bezpečnosti*. [online]. consilium.europa.eu, 16. července 2010 [cit. 15. prosince 2010]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC3010313CSC.pdf>.
- [21] *United Nations and Europol Expand Partnership against Organized Crime* [online]. Unis.unvienna.org, 16. dubna 2004 [cit. 10. ledna 2011]. Dostupné na <<http://www.unis.unvienna.org/unis/en/pressrels/2004/uniscp472.html>>.
- [22] *Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí*. [online]. mvcr.cz, 11. prosince 2010 [cit. 15. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx>>.

- [23] *Zpráva o stavu implementace Lisabonské smlouvy* (duben 2010) [online]. vlada.cz, 3. května 2010 [cit. 12. prosince. 2010]. Dostupné na <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/2010-04-30-Zprava-o-stavu-implementace-Lisabonske-smlouvy--_8230_.pdf>.
- [24] *Závěry a Akční plán mimořádného zasedání Evropské rady, Brusel 21. září 2001* [online]. consilium.europa.eu, 2. října 2001 [cit. 16. prosince. 2010]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140.en.pdf>.

Abstrakt

Diplomová práce s názvem „Europol - právní a funkční rámec“ je zaměřena na shromáždění, zpracování a vyhodnocení dostupných informací o právních a funkčních aspektech činnosti Europolu. V práci je pojednáno o základních a klíčových hmotněprávních instrumentech, které byly přijaty v souvislosti s Europolem, je zde zhodnocen jejich význam a přínos, případně je také upozorněno na vyskytující se nedostatky. Čtenáři je postupně přiblížena celá cesta, která předcházela přijetí současné právní úpravy, a to od počátku policejní spolupráce, až po změny, které přinesla Lisabonská smlouva.

Práce je rozčleněna do tří kapitol. V úvodu je stručné představení obsahu práce, stanovení výzkumných otázek, zhodnocení odborné literatury a jiných dostupných zdrojů z této oblasti. První kapitola se zaměřuje na historické vytváření policejní spolupráce v trestních věcech. Je zde vymezen postupný vývoj právního základu Europolu, a to se zaměřením na úmluvu o Europolu a na rozhodnutí Rady Evropské unie, které tuto úmluvu později nahradilo. Poukázáno je však i na celou řadu prováděcích právních předpisů, které byly na tomto úseku přijaty.

Součástí práce je charakteristika organizace a fungování Europolu z pohledu nové specializované agentury Evropské unie v oblasti prosazování práva. V této souvislosti je pojednáno o novém právním institutu, a to o společných vyšetřovacích týmech, které představují novou etapu policejní spolupráce. Pozornost je věnována i změnám v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech v souvislosti se zrušením tzv. třetího pilíře. Práce nabízí pohled na budoucí právní úpravu a také názory na charakter a budoucnost Europolu jako důležitého nástroje unijní politiky v policejní oblasti.

Spolupráce donucovacích orgánů na území Evropské unie představuje základní kámen bezpečnosti v rámci ochrany prostoru svobody, bezpečnosti a práva. V třetí kapitole je věnována zvláštní pozornost vztahu Europolu k orgánům a institucím Evropské unie. Je zde vymezena spolupráce mezi partnerskými orgány jak v členských tak i v nečlenských státech Evropské unie. V závěru práce je zmíněna spolupráce Europolu s mezinárodními organizacemi za účelem účinnějšího boje proti závažným formám mezinárodní trestné činnosti.

Klíčová slova

Evropský policejní úřad, policejní spolupráce, organizovaná trestná činnost, spolupráce v trestních věcech, prostor svobody, bezpečnosti a práva

Abstract

The master thesis ‘Europol – legal and functional framework’ focuses on collecting, processing and evaluating the available information about legal and functional aspects of the Europol activity. In the thesis the basic and key legal substantive instruments which were adopted in connection with Europol are dealt with, their purport as well as their asset is assessed, and their faults, if appropriate, are pointed out. The whole process which preceded the adoption of the current legal regulations, i. e. from the beginning of police cooperation to the change brought by the Treaty of Lisbon, is gradually clarified for readers.

The thesis is divided into three chapters. The introduction provides briefly the thesis contents, research questions definition, literature and other available sources review. The first chapter addresses historical creation of police cooperation in criminal matters. The gradual development of Europol legal basis is specified here, namely with the focus on the Europol Convention and the Europol Council Decision, which replaced the Convention. A number of other implementing legal regulations, that were adopted in this area, are pointed out.

Another part of the thesis concerns characterisation of Europol's management and functioning seen from the perspective of a new European Union agency in the law enforcement area. Referring to this point a new legal institute – common investigation teams, which mean a new phase of police cooperation – is discussed. Attention is paid also to changes in the area of police and judicial cooperation in criminal matters in connection with the third pillar cancellation. The thesis offers a view on future legal regulations as well as the character and future of Europol as an important instrument of European Union policy in the police area.

Law enforcement services cooperation within European Union presents the keystone of security within the bounds of area of freedom, security and law protection. In the third chapter special attention is paid to the relation of Europol to European Union institutions and other bodies. The cooperation among partner bodies in member, as well as non-member EU states is specified. In the final part of the thesis, the cooperation of Europol with international organisations for the purpose of more effective fight against serious forms of international criminality is dealt with.

Keywords

European Police Office, Police cooperation, Organized crime, Cooperation in criminal matters, Area of freedom, security and justice

Seznam příloh

Příloha č. 1: Úkoly vztahující se k Europolu, které jsou vymezeny v Akčním plánu ke Stockholmskému programu

Příloha č. 2: Přehled cílů a opatření Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: pět kroků směrem k bezpečnější Evropě

Příloha č. 3: Staré a nové logo Evropského policejního úřadu

Příloha č. 4: Formy trestné činnosti spadající do působnosti Europolu

Příloha č. 1: Úkoly vztahující se k Europolu, které jsou vymezeny v Akčním plánu ke Stockholmskému programu

Akce	Odpovědný subjekt	Časový plán
<i>Mobilizace potřebných technologických nástrojů</i>		
Sdělení o možných opatřeních na podporu výměny informací mezi členskými státy, včetně Europolu, o cestujících pachatelích násilných trestných činů ve spojitosti s významnými událostmi	Komise	2012
<i>Účinnější evropská spolupráce v oblasti vymáhání práva</i>		
Sdělení o statusu spolupráce mezi policejními misemi EBOP a Europolem	Komise	2011
Návrh nařízení o Europolu	Komise	2013
Návrh na výměnu informací mezi Europolem, Eurojustem a Frontexem	Komise	2011
V zájmu provedení analýzy hrozeb na evropské úrovni je nutné vypracovat metodiku založenou na společných parametrech. V boji proti terorismu by měly být plně využívány Europol, Společné situační středisko (SitCen) a Eurojust	Komise	probíhá
<i>Počítačová trestná činnost a bezpečnost sítí a informací</i>		
Vytvoření počítačové pohotovostní platformy na evropské úrovni	Europol Komise	2010- 2012
<i>Větší soudržnost</i>		
Sdělení o způsobech kontroly činností Europolu Evropským parlamentem, do které jsou zapojeny vnitrostátní parlamenty	Komise	2011

Příloha č. 2: Přehled cílů a opatření Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: pět kroků směrem k bezpečnější Evropě

Cíle a opatření	Odpovědný subjekt	Časový plán
<i>Cíl 1. Zničit mezinárodní zločinecké sítě</i>		
Častější využití společných vyšetřovacích týmů, zahájení v krátkém časovém intervalu	Europol Komise členské státy	probíhá
<i>Cíl 3. Zvýšit pro občany a podniky úroveň bezpečnosti v kyberprostoru</i>		
Budovat kapacity pro vyšetřování a stíhání kyberkriminality	Europol Eurojust CEPOL členské státy	2013
Zavést opatření pro nahlašování případů počítačové trestné činnosti a poskytnout občanům pokyny ohledně kyberkriminality a kyberbezpečnosti	Europol Komise členské státy ENISA ¹⁷⁹	probíhá
<i>Cíl 4. Posílit bezpečnost prostřednictvím správy hranic</i>		
Pilotní operační projekt na jižních a jihozápadních hranicích Evropské unie	Europol Frontex Komise MAOC-N CECLAD-M ¹⁸⁰	2011
Společné zprávy o pašování lidí a obchodování s nimi a pašování nezákonného zboží jako základ společných operací	Europol Frontex Komise	2011
Vypracovat společné normy a osvědčené postupy pro spolupráci mezi agenturami	Europol Frontex Komise EASO	2014

¹⁷⁹ Evropská agentura pro bezpečnost sítí a informací (ENISA)

¹⁸⁰ Centrum pro námořní analýzu a operace (MAOC-N), Centrum pro boj proti obchodování s narkotiky ve Středozeří (CECLAD-M)

Příloha. č. 3: Staré a nové logo Evropského policejního úřadu

Nové logo Europolu používá agentura od 1. ledna 2010. Modrá a žlutá barva symbolizují Evropskou unii a tvar loga vystihuje Europol jako silnou a spolehlivou organizaci. Logo klade důraz na důležité pilíře Europolu, mezi něž patří analýza, výměna informací a spolupráce.

Staré logo bylo technicky zastaralé a v porovnání s logy ostatních agentur Evropské unie působilo značně staromódně.

The image shows the old logo of Europol. The word 'EUROPOL' is written in blue capital letters. The letter 'O' is replaced by a blue circle with several yellow lightning bolts radiating from it. The lightning bolts are stylized and point towards the top right.

Zdroj: Policie ČR, *Europol* [online]. policie.cz, 5. ledna 2011 [cit. 7. ledna 2011]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/uskp-v-europol-narodni-jednotka-europolu.aspx>>.

Příloha č. 4: Formy trestné činnosti spadající do působnosti Europolu

Europol je oprávněn zabývat se následujícími formami závažné trestné činnosti:

- nedovolený obchod s drogami,
- nezákonná činnost související s praním peněz,
- trestná činnost spojená s jadernými a radioaktivními látkami,
- nezákonné převaděčství přistěhovalců,
- obchodování s lidmi,
- trestná činnost související s motorovými vozidly,
- vražda, těžké ublížení na zdraví,
- nezákonný obchod s lidskými orgány a tkáněmi,
- únos, nezákonné omezování osobní svobody a braní rukojmí,
- rasismus a xenofobie,
- organizovaná loupež,
- nedovolený obchod s kulturními statky, včetně starožitností a uměleckých děl,
- podvody,
- vydírání a vymáhání peněz za ochranu,
- padělání a produktové pirátství,
- padělání veřejných listin a obchodování s nimi,
- padělání peněz a platebních prostředků,
- počítačová trestná činnost,
- korupce,
- nedovolený obchod se zbraněmi, střelivem a výbušninami,
- nedovolený obchod s ohroženými druhy živočichů,
- nedovolený obchod s ohroženými druhy a odrůdami rostlin,
- trestné činy proti životnímu prostředí,
- nedovolený obchod s hormonálními látkami a jinými prostředky na podporu růstu.

Dále je Europol oprávněn zabývat se následujícími formami trestné činnosti:

- trestnou činností spojenou s jadernými a radioaktivními látkami,
- nezákonným převaděčstvím přistěhovalců,
- obchodováním s lidmi,
- trestnou činností související s motorovými vozidly,
- nezákonnou činností související s praním peněz,
- nedovoleným obchodem s drogami.